ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»)
ФІЛІЯ «СЛОБОЖАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор філії «Слобожанський лісовий офіс»
ДП «Ліси України»

_____ Олександр ЛИСЕНКО
«18» ____лютого____ 2026 р.

ПЛАН ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСТВА
(ПЛАН ЛІСОУПРАВЛІННЯ)

Полтавського надлісництва філії «Слобожанський лісовий офіс»
ДП «Ліси України»
на 2026 рік

Копили – 2026

ЗМІСТ

1. Загальна інформація про Полтавське надлісництво філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України» 3
1.1 Організаційна структура 3
1.2 Право власності та користування 4
1.3 Зобов'язання щодо FSC® 4
1.4 Опис території Полтавського надлісництва 6
2. Цілі ведення господарства 8
2.1 Стратегічні цілі 8
2.2 Оперативні плани 11
2.3 Шляхи досягнення 11
2.4 Залученість в місцеву економіку 12
3. Характеристика лісових ресурсів 12
3.1 Розподіл площі за категоріями 12
3.2 Особливості ландшафту 14
3.3 Економічні аспекти 15
3.4 Диверсифікація діяльності 18
4. Екологічні цінності 18
4.1 Виявлення та картування 18
4.2 Режим охорони 19
5. Природоохоронні заходи 19
5.1 Збереження біорізноманіття 19
5.2 Охорона раритетних видів 20
5.3 Водоохоронні зони 21
5.4 Ґрунтозахисні заходи 22
5.5 Оцінка впливу на довкілля 22
6. План господарських заходів 23
6.1 Розрахункова лісосіка 23
6.2 План рубок формування і оздоровлення лісів та інших рубок 24
6.3 Лісовідновлення та лісорозведення 28
6.4 Охорона лісів від пожеж 31
6.5 Захист лісу від шкідників і хвороб 33
6.6 Господарська діяльність Полтавського надлісництва на забруднених радіонуклідами територіях, з урахуванням рівня їх забрудненості, у тому числі вибухонебезпечними предметами 33
6.7 Дотримання принципу не виснажливості 34
7. Моніторинг лісів 36
7.1 Методика моніторингу 36
7.2 Періодичність 42
7.3 Показники 43
7.4 Документування результатів, у тому числі картування 43
8. Соціальні аспекти 43
8.1 Права працівників, гігієна та безпеки праці, гендерна рівність 43
8.2 Охорона праці 46
8.3 Взаємодія з громадами 48
8.4 Вирішення конфліктів 49

1. Загальна інформація про Полтавське надлісництво філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України»

1.1 Організаційна структура

Система управління лісами базується на засадах екологічної безпеки і з урахуванням вимог, які висуваються міжнародними природоохоронними конвенціями. Базовим законом України про ліси і систему управління в них є Лісовий кодекс України. Правові аспекти лісогосподарського виробництва та використання і відтворення лісових ресурсів визначено Земельним кодексом України і регулюються Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Центральним органом виконавчої влади з питань лісового господарства є Державне агентство лісових ресурсів України (Держлісагентство України), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів і який реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства.

Полтавське надлісництво є структурним підрозділом філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України», що діє на підставі «Положення про Полтавське надлісництво філії «Слобожанський лісовий офіс» державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України»», затвердженого наказом філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України».

Контора Полтавського надлісництва філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України» (далі – Полтавське надлісництво) знаходиться за адресою: 38761, вул. Лісова, 1А, с. Копили, Полтавського району, Полтавської області.

Площа лісогосподарських земель Полтавського надлісництва становить 70305,7579 га, які розподілені на 14 лісництв (Борівське, Диканське, Іскрівське, Карлівське, Котелевське, Малоперещепинське, Новосанжарське, Опішнянське, Решетилівське, Розсошенське, Рублівське, Руднянське, Чалівське, Шишацьке). В структуру також входять 2 нижніх склади.

Загальна кількість працюючих у Полтавському надлісництві станом на 01.01.2026 року складає 266 осіб.

Полтавське надлісництво володіє необхідною матеріально-технічною та технологічною базою і достатнім кадровим потенціалом; має сучасне комп'ютерне забезпечення, тобто все необхідне для ведення лісового господарства.

До основних напрямів діяльності Полтавського надлісництва належить:

- ведення лісового господарства, охорона та захист лісу, раціональне використання та відтворення лісів;
- проведення заходів з відновлення лісів, підвищення їх продуктивності;
- здійснення заходів із заміни малоцінних низькопродуктивних насаджень на високопродуктивні, заліснення малопродуктивних земель;
- ведення лісонасіннєвої справи і лісових розсадників;
- збереження та посилення захисних властивостей лісів, що виконують захисні, водоохоронні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції;
- поліпшення стану і підвищення продуктивності лісів;
- охорона лісів і захисних лісонасаджень від незаконних порубів та інших

лісопорушень;

- охорона лісів і захисних лісонасаджень від пожеж, здійснення протипожежних заходів, захист лісів від хвороб та шкідників;
- контроль за дотриманням правил полювання;
- здійснення біотехнічних заходів, що спрямовані на підвищення продуктивності і поліпшення якості мисливських угідь та зростання чисельності мисливських тварин;
- контроль та проведення лісозаготівельних робіт;
- забезпечення підвищення продуктивності праці на основі механізації трудомістких лісокультурних і лісогосподарських робіт;
- виконання виробничих, фінансових та інших планів в межах установлених контрольних цифр та лімітів;
- нарощування ресурсного і екологічного потенціалу лісу;
- забезпечення широкого висвітлення лісогосподарських заходів у засобах масової інформації, співпраця з науковими, екологічними та громадськими організаціями;
- популяризація серед населення значення збереження і правильного використання лісів та захисних лісонасаджень, залучення громадськості до справи відтворення та охорони лісів;
- сприяння вирішенню соціальних, екологічних і економічних проблем місцевих громад;
- здійснення соціального захисту працівників, контроль за дотриманням законодавства з охорони праці;
- торговельна діяльність у сфері оптової та роздрібної торгівлі;
- прозоре використання лісових ресурсів у відповідності до їх цільового призначення;
- проведення робіт щодо сертифікації продукції та її маркування;
- інші види діяльності, що випливають з мети та предмету діяльності і не заборонені чинним законодавством України.

1.2 Право власності та користування

У своїй діяльності Полтавське надлісництво використовує земельні ділянки державного лісового фонду, які надані у постійне користування ДП «Ліси України», що підтверджується витягами про речові права, державними актами на право постійного користування, а також матеріалами базового лісовпорядкування. Згідно статті 5 Прикінцевих положень Лісового кодексу України до здійснення державної реєстрації, але не пізніше 1 січня 2027 року, державними та комунальними лісогосподарськими підприємствами, іншими державними і комунальними підприємствами та установами права постійного користування земельними ділянками лісогосподарського призначення, які надані їм у постійне користування до набрання чинності Земельним кодексом України, таке право підтверджується планово-картографічними матеріалами лісовпорядкування.

1.3 Зобов'язання щодо FSC®

Всі покладені функції та обов'язки, зокрема і щодо обліку і відтворення, охорони і захисту лісів, а також регулювання їх використання в цілях задоволення

потреб в лісових ресурсах Полтавське надлісництво здійснює згідно із сучасним законодавством України, зокрема із Лісовим кодексом України та іншими нормативно-правовими актами, та у відповідності до міжнародних правил та стандартів.

Політика Полтавського надлісництва повністю спрямована на раціональне використання, збереження та відновлення лісових ресурсів з урахуванням критеріїв лісової сертифікації.

Лісова сертифікація - це процедура, в процесі якої оцінюється якість лісового управління, або простіше сказати якість господарювання в лісах та їх екологічний стан. Проводиться вона незалежними від підприємства міжнародними експертизами згідно прийнятих міжнародних стандартів сталого лісоуправління.

Мета: забезпечення економічно, екологічно та соціально збалансованого ведення лісового господарства шляхом виконання відповідних загальновизнаних і таких, що заслуговують на довіру стандартів.

Екологічно збалансоване і відповідальне ведення лісового господарства забезпечує заготівлю лісоматеріалів та іншої лісової продукції при одночасному збереженні біорізноманіття та продуктивності лісів, природних екологічних процесів.

Соціально орієнтоване ведення лісового господарства сприяє зростанню добробуту місцевого населення і суспільства в цілому, а також стимулює місцеве населення зберігати лісові ресурси.

Економічно життєздатне використання лісових ресурсів означає, що лісове господарство і лісокористування організовані та управляються таким чином, щоб бути прибутковими, при цьому не за рахунок виснаження лісових ресурсів і природних систем.

Сертифікація лісів є об'єктивною необхідністю, оскільки вона сприяє поліпшенню лісокористування, сталому розвитку лісового господарства, зміцненню Полтавського надлісництва на внутрішніх ринках продукції і виходу на зовнішні. Крім того, в світі все більше зростає число груп споживачів, що зобов'язалися використовувати продукцію лише із сертифікованих лісів, та обсяги споживання ними сертифікованої продукції мають тенденцію до зростання, і окремі країни і регіони відмовляються купувати продукцію із не сертифікованих лісів, а участь у об'єднаннях споживачів продукції із сертифікованих лісів дозволяє уникнути поганого розголосу про Полтавське надлісництво, як таке що завдає шкоди довкіллю.

Полтавське надлісництво прагне активно займатися зовнішньоекономічною діяльністю, і сертифікація лісів - необхідна для цього процедура.

Також сертифікація сприяє модернізації виробничого процесу, підвищенню ефективності системи охорони праці та техніки безпеки на робочих місцях, підвищенню професійної відповідальності персоналу, забезпеченню сталості користування лісовими ресурсами.

У зв'язку з вищевикладеним, для досягнення поставлених цілей та мети Полтавське надлісництво у своїй роботі дотримується принципів лісової сертифікації FSC® таких як:

Принцип 1: Дотримання законодавства;

Принцип 2: Права працівників та умови працевлаштування;
Принцип 3: Права тубільних народів (такі народи відсутні в Україні);
Принцип 4: Стосунки з громадами;
Принцип 5: Вигоди від лісів;
Принцип 6: Цінності довкілля та впливи;
Принцип 7: Планування господарювання;
Принцип 8: Моніторинг та оцінювання;
Принцип 9: Особливі цінності для збереження;
Принцип 10: Виконання господарських заходів.

Початком діяльності Полтавського надлісництва з впровадження лісової сертифікації є прийняття на себе добровільних довготермінових зобов'язань щодо дотримання принципів і критеріїв FSC®, а саме:

- застосовувати на практиці принципи і критерії FSC® зі сталого ведення лісового господарства;
- використовувати всі види лісових ресурсів на принципах сталого розвитку;
- вирішувати соціальні питання ведення лісового господарства, підтримувати соціальний та економічний розвиток місцевого населення;
- консультуватися з усіма зацікавленими сторонами з питань планування та ведення лісового господарства на принципах сталого розвитку;
- відстежувати стан довкілля і постійно вдосконалювати лісогосподарське виробництво, робити його екологічно безпечним;
- вживати профілактичних дій із пом'якшення негативних впливів лісогосподарського виробництва на навколишнє середовище;
- гарантувати, що всі працівники Полтавського надлісництва, чия професійна діяльність суттєво впливає на навколишнє середовище, будуть відповідним чином навчені практичним діям з виконання цих зобов'язань.

Очікувані результати від впровадження лісової сертифікації:

- розширення доступу на екологічно чуттєві ринки за наявності сертифікованої продукції;
- збільшення пропозицій на постачання сертифікованої лісопродукції;
- покращення іміджу Полтавського надлісництва;
- збільшення прибутку від сертифікованої лісопродукції;
- зростання добробуту місцевого населення і суспільства в цілому;
- збереження біорізноманіття на території Полтавського надлісництва;
- збереження рідкісних та зникаючих видів флори і фауни занесених до Червоної книги України;
- збереження на ділянках ключових біотопів та ключових елементів деревостану;
- визначення та збереження у природному стані лісових територій віднесених до пралісів, квазіпралісів і природних лісів.

1.4 Опис території Полтавського надлісництва

Полтавське надлісництво розташоване в північно-східній частині Полтавської області на території двох адміністративних районів: Полтавського та Миргородського і поширюється на територію 22 об'єднаних територіальних громади, а саме:

Назва громади	Назва лісництва
Великорублівська	Борівське
	Рублівське
	Руднянське
Великосорочинська	Шишацьке
Диканська	Борівське
	Руднянське
	Диканське
Драбинівська	Новосанжарське
Карлівська	Карлівське
Коломацька	Руднянське
Котелевська	Котелевське
	Опішнянське
Ланнівська	Карлівське
Мартинівська	Карлівське
Мачухівська	Розсошенське
	Новосанжарське
	Решетилівське
Михайлівська	Карлівське
Нехворощанська	Новосанжарське
Новосанжарська	Новосанжарське
	Малоперещепинське
Новоселівська	Руднянське
Опішнянська	Опішнянське
Полтавська	Розсошенське
	Руднянське
	Чалівське
	Диканське
Решетилівська	Решетилівське
Скороходівська	Іскрівське
Терешківська	Чалівське
	Малоперещепинське
Чутівська	Іскрівське
Шишацька	Шишацьке
Щербанівська	Розсошенське
	Чалівське

Для економічного потенціалу області ліси мають надзвичайно важливе значення. Ліси використовують як ресурсний матеріал для розвитку різних галузей економіки, створюють придатні умови для життя людини. Лісові ресурси — це і деревина, і технічна сировина, і харчові та кормові ресурси. Важливого значення набувають ліси як засіб охорони навколишнього середовища. Завдяки захисним властивостям ліси сприяють поліпшенню водного режиму територій, підвищенню врожайності сільськогосподарських культур.

У сукупності з іншими природними ресурсами лісові ресурси являють собою складову частину продуктивних сил країни безпосередньо беручи участь в

економічному розвитку, у забезпеченні соціальних потреб суспільства, виступають одночасно, як засіб виробництва, предмет і продукт праці.

Усі види господарської діяльності ведуться згідно чинних нормативних актів. Вони направлені на підвищення якісного стану і продуктивності лісів, збереження і підвищення їх захисних властивостей. Негативного впливу на навколишнє середовище господарська діяльність не спричинила.

Незначної шкоди лісу завдають розвинута транспортна мережа автомобільних доріг, що спричиняє загазованість, запиленість повітря, забруднення шкідливими речовинами.

В цілому економічна ситуація району розташування Полтавського надлісництва не викликає занепокоєння.

2. Цілі ведення господарства

2.1 Стратегічні цілі

З метою досягнення місії, визначеної ДП «Ліси України», Підприємством у відповідності до стратегічних та програмних документів розвитку лісової галузі в країні, з орієнтацією на цілі, передбачені у стратегічних документах Європейського союзу, Організації об'єднаних націй та інших, визначено основні стратегічні напрями та цілі своєї діяльності у середньостроковій перспективі (на 5-6 років).

Основні стратегічні напрями – пріоритетні сфери розвитку Підприємства у процесі досягнення стратегічної концепції, представлені на малюнку.

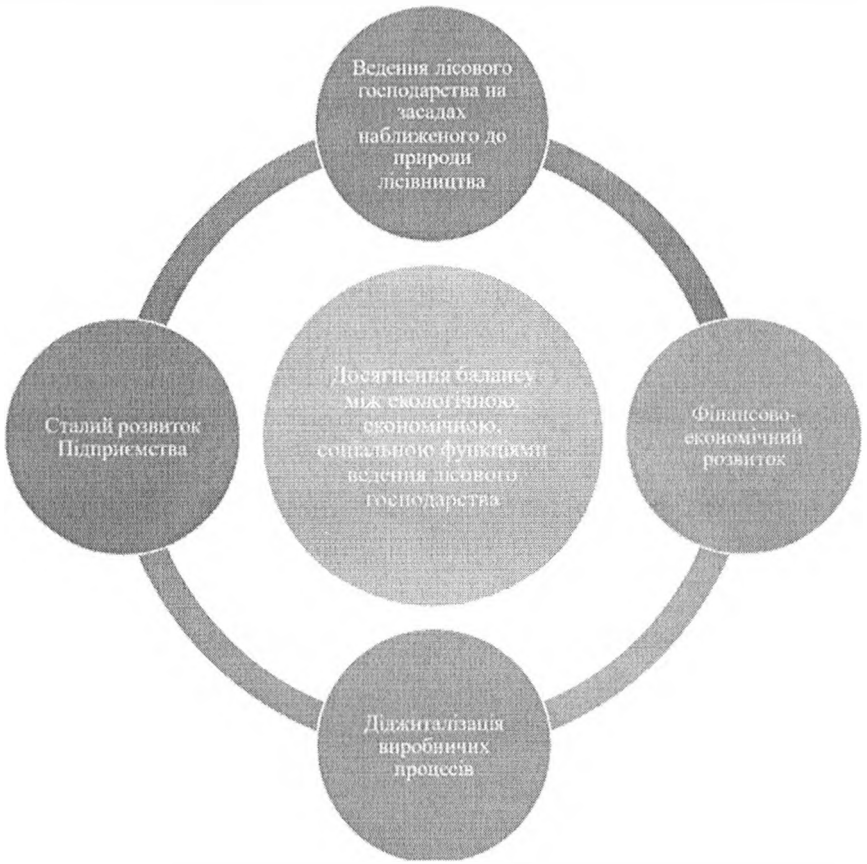

Стратегічні напрями включають стратегічні цілі, які філія «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України» та Полтавське надлісництво зокрема має намір досягти у запланованому періоді. Для досягнення кожної з цілей визначено конкретні завдання та індикатори їх виконання.

Стратегічний напрям 1. Ведення лісового господарства на засадах наближеного до природи лісівництва

Стратегічний напрям 2. Фінансово-економічний розвиток

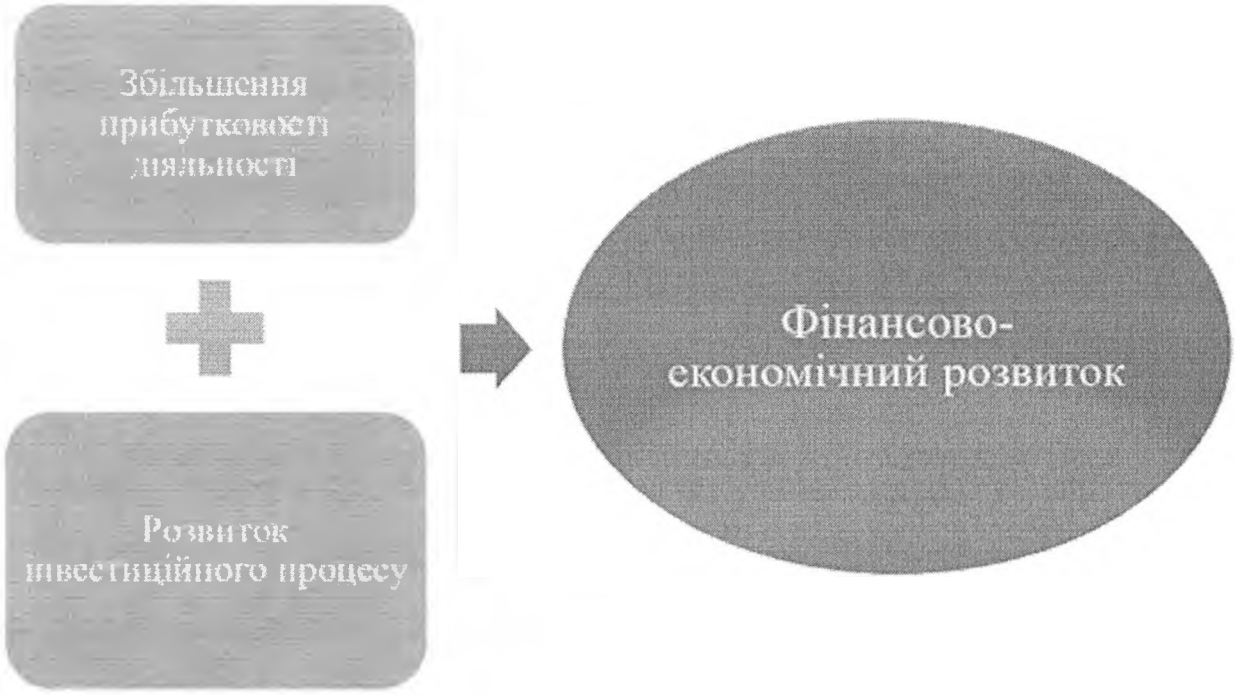

Стратегічний напрям 3. Сталий розвиток Підприємства

Стратегічний напрям 4. Діджиталізація виробничих процесів

План лісоуправління (заходів) по веденню лісового господарства передбачає висвітлення довгострокових цілей ведення лісового господарства, основа із яких невиснажливе лісове господарювання із врахуванням соціальних, економічних та екологічних наслідків, тобто створення умов для розвитку діяльності Полтавського надлісництва в рамках чинного законодавства.

Стратегічне планування проводиться під час складання 10-річних планів

організації та розвитку лісового господарства лісовпорядною організацією ВО «Укрдержліспроект». Під час стратегічного планування здійснюється визначення та затвердження щорічної розрахункової лісосіки (максимально можливого обсягу заготівлі деревини в порядку рубок головного користування відповідно до принципів безперервного і постійного лісокористування), формування фонду лісорозведення, проектування рубок формування, а також розрахунок лімітів заготівлі продуктів і сировини при побічному користуванні.

Головною ціллю стратегічного планування являється ефективне господарювання, необхідність забезпечення сталого розвитку лісового господарства шляхом підвищення ефективності управління, багатоцільового використання лісових ресурсів, корисних властивостей лісу, соціальних гарантій працюючих та місцевого населення.

Господарська діяльність мусить спрямовуватись на поступове розширення, використання і відновлення лісових ресурсів, підвищення якісного складу і продуктивності лісів, а також посилення їх водорегулюючих, ґрунтозахисних, екологічних та рекреаційних функцій.

2.2 Оперативні плани

Оперативне планування відбувається в рамках підготовки щорічних планів діяльності. У Полтавському надлісництві розробляється виробничо-фінансовий план діяльності на 2026 рік з прогнозуванням виконання робіт щоквартально, який входить до загального плану діяльності філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України» в цілому.

Виробничо-фінансовий план за наявності перевищення рівня невиснажливості ведення лісокористування, може змінюватися. У такому разі необхідно одразу вносити зміни у план. Інженерно-технічний персонал повинен відреагувати на перевищення запроектованих заходів і, залежно від кожного конкретного випадку оцінити необхідність прийняття будь-яких дій щодо усунення причин перевищення рівня невиснажливості, з тим, щоб вона не повторювалася або не виникала ще; вжити заходів щодо коригування та виправлення перевищення рівня невиснажливості шляхом зараховування об'ємів заготівлі у рахунок не використаного обсягу заготівлі попередніх років, або враховувати об'єми заготовленої деревини, які перевищили рівень невиснажливості в плануванні обсягів заготівлі наступного року.

2.3 Шляхи досягнення

Головним джерелом фінансування запроектованих у виробничо-фінансовому плані лісогосподарських заходів є прибуток від реалізації заготовленої деревини. Для досягнення ефективнішого результату показників виконання запланованих заходів задля забезпечення вищих доходів, у Полтавському надлісництві необхідно приділити увагу підвищенню раціонального використання заготовленої деревини, збільшення відсотку виходу цінних сортиментів при розкряжовуванні деревини; пошуку нових ринків та споживачів, які зацікавлені споживати високоякісну деревину заготовлену у сертифікованому підприємстві; перехід культури виробництва наближеного до природнього, що в свою чергу не лише в результаті може підвищити екологічні

властивості насадження, а і здешевити витрати на проведення лісогосподарських заходів не пов'язаних із процесами лісозаготівлі; інвестувати у розвиток переробки хмизу, хворосту та іншої неліквідної деревини задля випуску готової продукції або напівфабрикатів.

2.4 Залученість в місцеву економіку

Територія діяльності Полтавського надлісництва відноситься до числа сільськогосподарських районів області з відносно добре розвинутою промисловістю. Провідною галуззю народного господарства є сільське господарство.

В зоні діяльності Полтавського надлісництва переробкою деревини займаються у більшій мірі лише приватні підприємці.

Лісові насадження розташовані як масивами, так і окремими урочищами.

Лісове господарство в економіці району розташування займає значне місце. Основні напрямки його розвитку – підвищення продуктивності лісових земель, посилення санітарно-гігієнічних та оздоровчих функцій лісу, задоволення місцевих потреб в деревині і інших лісових ресурсах.

Випас худоби в лісовому фонді проводиться в дуже обмеженій кількості і практичного значення немає.

Мисливська фауна в лісах Полтавського надлісництва представлена кабанами, козулями, зайцями, лисицями.

Крім задоволення потреб народного господарства в деревині і продукції побічних лісових користувань, лісові насадження мають важливе природоохоронне і рекреаційне значення.

У Полтавському надлісництві застосовуються сучасні технології та досягнення лісівничої науки, а саме: вирощування садивного матеріалу в контрольованому середовищі, вирощування декоративного садивного матеріалу, впровадження створення біологічних стійких насаджень в осередках розміщення шкідників і хвороб лісу.

Найбільш важливим із соціально-економічних факторів лісогосподарської роботи є можливість поповнення місцевого бюджету і поліпшення загальної соціально-економічної ситуації в районі, забезпеченні сировиною галузь будівництва, зайнятості місцевого населення та працівників, а також забезпечення населення дровами паливними, що в умовах енергетичної кризи внаслідок війни Росії проти України є особливо важливим.

3. Характеристика лісових ресурсів

3.1 Розподіл площі за категоріями

Виходячи з приведеного у відповідність до Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок (2007) поділу лісів Полтавського надлісництва на категорії, їх функціонального значення, встановленого в них режиму ведення лісового господарства і лісокористування на наступний ревізійний період, утворені такі господарські частини:

Ліси природоохоронного, наукового, історико – культурного призначення:

- Регіональні ландшафтні парки (заповідна зона);
- Регіональні ландшафтні парки (зона регульованої рекреації);

- Регіональні ландшафтні парки (зона стаціонарної рекреації);
- Регіональні ландшафтні парки (господарська зона);
- Заповідні лісові урочища;
- Заказники;
- Пам'ятки природи.

Рекреаційно-оздоровчі ліси:
- Ліси у межах населених пунктів;
- Лісопаркова частина лісів зелених зон;
- Лісогосподарська частина лісів зелених зон;
- Рекреаційно-оздоровчі ліси поза межами зелених зон;

Захисні ліси:
- Ліси протиерозійні;
- Ліси уздовж смуг відведення залізниць;
- Ліси уздовж смуг відведення автомобільних доріг;
- Байрачні ліси;
- Інші захисні ліси;
- Ліси уздовж берегів річок, навколо озер, водойм та інших водних об'єктів.

Таксація лісового фонду здійснювалась окомірно-вимірювальним методом, основаному на поєднанні окомірної таксації з вибірковою вимірювальною і переліковою таксацією, дані якої є основою для таксаційної характеристики виділу.

Виключення особливо захисних лісових ділянок лісового фонду з розрахунку головного користування, проектування способів рубок і необхідних лісогосподарських заходів здійснювались у відповідності з діючими нормативними документами: Лісовий кодекс України, «Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок», «Правила рубок головного користування в лісах України», «Правила поліпшення якісного складу лісів» та інші.

Поділ лісів за категоріями відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування

Категорії лісів та виконувані ними функції	Площа за даними базового лісовпорядкування	
	га	%
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення - разом	**12459,3**	**18,4**
в тому числі:		
ЗАПОВІДНІ ЛІСОВІ УРОЧИЩА	804,6	1,2
ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ	367,2	0,5
ЗАКАЗНИКИ	7825,5	11,5
РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ (ЗАПОВІДНА ЗОНА)	578,5	0,9
РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ (ЗОНА РЕГУЛЬОВАНОЇ РЕКРЕАЦІЇ)	2805,5	4,1
РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ (ЗОНА СТАЦІОНАРНОЇ РЕКРЕАЦІЇ)	13	0,0

Категорії лісів та виконувані ними функції	Площа за даними базового лісовпорядкування	
	га	%
РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ (ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА)	65	0,1
Рекреаційно-оздоровчі ліси - разом	**14634,6**	**21,6**
в тому числі:		
ЛІСОПАРКОВА ЧАСТИНА ЛІСІВ ЗЕЛЕНИХ ЗОН	4771,8	7,0
ЛІСОГОСПОДАРСЬКА ЧАСТИНА ЛІСІВ ЗЕЛЕНИХ ЗОН	9332,9	13,8
РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧІ ЛІСИ,ПОЗА МЕЖАМИ ЗЕЛЕНИХ ЗОН	128,1	0,2
ЛІСИ У МЕЖАХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	401,8	0,6
Захисні ліси - разом	**40698,3**	**60,0**
в тому числі:		
ЛІСИ ПРОТИЕРОЗІЙНІ	2541,3	3,7
ЛІСИ УЗДОВЖ СМУГ ВІДВЕДЕННЯ ЗАЛІЗНИЦЬ	1627,6	2,4
ЛІСИ УЗДОВЖ СМУГ ВІДВЕДЕННЯ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ	118	0,2
БАЙРАЧНІ ЛІСИ	1127,7	1,7
ЛІСИ УЗДОВЖ РІЧОК, НАВКОЛО ОЗЕР, ВОДОЙМИЩ ТА ІНШИХ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ	8997,9	13,3
ІНШІ ЗАХИСНІ ЛІСИ	24175,9	35,7
БАЙРАЧНІ ТА ІНШІ ЗАХИСНІ ЛІСИ	2109,9	3,1
Всього:	**67792,2**	**100,0**

Існуючий поділ лісів на категорії проведено згідно Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок (постанова КМ України від 16.04.2007 р. № 733).

Існуючий поділ площі на категорії лісів відповідає господарському призначенню, природним та економічним умовам району розташування Полтавського надлісництва.

3.2 Особливості ландшафту

Полтавське надлісництво розташоване на території Полтавського та Миргородського адміністративних районів Полтавської області.

За геоморфологічним районуванням, територія Полтавського надлісництва відноситься до області Придніпровської низовини підобласті Лівобережна рівнина. За характером рельєфу це широка хвиляста рівнина (плато), розсічена долинами рік. Вододільні плато в свою чергу розчленовані балками та ярами давньої та сучасної ерозії. Древні балки, в яких переважно зосереджені лісові масиви, намітились ще в дольодовикову епоху. Вони зазвичай широкі з відчутною асиметрією схилів – праві береги вищі. Всі сучасні яри та балки прив'язані до древніх балок або долин рік.

Найбільш розповсюдженими типами ґрунтів є: дернові слаборозвинуті піщані; дерново-сильнопідзолисті; змиті чорноземи; супіщані на лесах, третинних породах і мергелях; дерново-слабопідзолисті; сірі лісові середньозмиті суглинисті; лучно-болотні супіщані; дернові слабопідзолисті на давньоалювіальних відкладах від піщаного до глинисто-піщаного механічного складу; темно-сірі лісові опідзолені суглинисті і важкосуглинисті; чорноземи опідзолені і чорноземи типові; чорноземні ґрунти; лучно-болотні та заплавно-лучні; дерново-опідзолені супіщані; сірі лісові середньо змиті суглинки; заплавно-лучні супіщані; темно-сірі і сірі лісові суглинкові чорноземи.

Територія відноситься до Лівобережного Лісостепу України. За ступенем вологості більша частина ґрунтів відноситься до свіжих.

Територіально Полтавське надлісництво розташоване в басейнах річок Ворскла, Псел, Коломак. Гідролісомеліоративна мережа на землях, що перебувають у користуванні – відсутня.

За фізико-географічними, кліматичними та ґрунтовими ознаками територія надлісництва цілком належить до Лісостепової природно-кліматичної зони. Для неї характерний помірно-континентальний клімат з помірно холодною зимою і теплим літом.

Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісових насаджень є ранні осінні та пізні весняні приморозки, великі річні амплітуди температур, малосніжні зими та нерівномірне розміщення снігового покриву, опади великої інтенсивності та штормові вітри.

3.3 Економічні аспекти

Економічно життєздатне використання лісових ресурсів означає, що лісове господарство і лісокористування організовані й управляються таким чином, щоб бути прибутковими, при цьому не за рахунок виснаження лісових ресурсів і природних екосистем.

Згідно статті 71 Лісового Кодексу України «лімітом заготівлі деревини в порядку рубок головного користування є затверджена в установленому порядку розрахункова лісосіка. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування в розмірах, що перевищують розрахункову лісосіку, забороняється».

Відповідно до статті 43 Лісового Кодексу України «розрахункова лісосіка – щорічна науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, яка затверджується для кожного власника, постійного користувача лісів окремо за групами порід, виходячи з принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів».

Виходячи із вказаного вище, щорічні об'єми заготівлі деревини по рубках формування та головному користуванні не можуть перевищувати затверджені ліміти, розраховані лісовпорядкуванням, за виключенням випадків, коли спостерігається погіршення санітарного стану, що призводить до необхідності проведення суцільних санітарних рубок.

Для орієнтовного розрахунку розміру можливого економічного ефекту від лісогосподарської діяльності можна використати сортиментну структуру деревини в розрізі порід та класів якості, яка наведена нижче.

Сортиментний план РГК по Полтавському надлісництву на 2026 рік

Найменування сортиментів	Хвойні						Твердолистяні								М'яколистяні							Разом
	всього	в тому числі					всього	в тому числі							всього	в тому числі						
		сосна	ялина	ялиця	модрина	інші		дуб	бук	ясен	клен	граб	береза	акація	інші		липа	вільха	осика	тополя, верба	черешня	інші	
Лісопродукція всього	14,724	14,724					10,184	8,721	0,000	1,255	0,208	0,000	0,000	0,000	0,000	1,320	0,000	1,320	0,000	0,000	0,000	0,000	26,228
в т.ч.:																							
Лісоматеріали круглі	12,134	12,134					3,985	3,694	0,000	0,269	0,022	0,000	0,000	0,000	0,000	0,450	0,000	0,450	0,000	0,000	0,000	0,000	16,569
Деревина дров'яна ПВ	1,590	1,590					4,108	3,500		0,500	0,108					0,470		0,470					6,168
Деревина дров'яна НП	1,000	1,000					2,091	1,527		0,486	0,078					0,400		0,400					3,491
З лісоматеріалів круглих за класами якості:																							
A	0,000						0,000									0,000							0,000
B	1,000	1,000					0,000									0,220		0,220					1,220
C	7,134	7,134					0,563	0,494		0,069						0,230		0,230					7,927
D	4,000	4,000					3,422	3,200		0,200	0,022					0,000							7,422

Сортиментний план РФіОЛ по Полтавському надлісництву на 2026 рік

Найменування сортиментів	Хвойні						Твердолистяні								М'яколистяні							Разом
	всього	в тому числі					всього	в тому числі							всього	в тому числі						
		сосна	ялина	ялиця	модрина	інші		дуб	бук	ясен	клен	граб	береза	акація	інші		липа	вільха	осика	тополя, верба	черешня	інші	
Лісопродукція всього	93,420	93,420					21,352	17,350	0,000	1,043	2,113	0,000	0,221	0,447	0,178								114,772
в т.ч.:																							
Лісоматеріали круглі	22,380	22,380					2,348	2,348	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000								24,728
Деревина дров'яна ПВ	44,000	44,000					11,872	10,000		0,600	1,113		0,025	0,099	0,035								55,872
Деревина дров'яна НП	27,040	27,040					7,132	5,002		0,443	1,000		0,196	0,348	0,143								34,172
З лісоматеріалів круглих за класами якості:																							
A	0,000						0,000																0,000
B	0,880	0,880					0,000																0,880
C	10,500	10,500					0,348	0,348															10,848
D	11,000	11,000					2,000	2,000															13,000

3.4 Диверсифікація діяльності

Планування діяльності Полтавського надлісництва спрямоване на розширення джерел прибутків, економічного сталого розвитку, покращення екологічної стійкості. Така діяльність передбачає різноманітність використання лісових ресурсів, а також впровадження нових видів діяльності.

Основні напрямки диверсифікації діяльності включають:

- розширення асортименту продукції, окрім заготівлі лісопродукції та збору недеревних лісових продуктів, шляхом інвестування коштів у переробку хмизів, а також іншої неліквідної деревини;
- сприяння розвитку місцевої промислової переробки шляхом залучення більшої кількості споживачів, що ведуть свою діяльність у регіоні розташування надлісництва, але на даний час не являються покупцями деревної продукції надлісництва, що в результаті може скоротити їхні витрати на логістику;
- рекреаційна та туристична діяльність – облаштування рекреаційних зон, організація еко туризму та екологічних стежок, задоволення пропозицій освітніх та культурних послуг;
- вирощування та реалізація декоративного садивного матеріалу листяних і хвойних порід;
- реалізація новорічних ялинок.

4. Екологічні цінності

4.1 Виявлення та картування

План виявлення репрезентативних ділянок та ОЦЗ

№ п/п	Зміст роботи	Виконавці	Заходи щодо охорони
1	Робота із матеріалами лісовпорядкування на предмет можливого виявлення репрезентативних ділянок та ОЦЗ	Відповідальна особа, лісничі, помічники	Подальше обстеження на місцевості
2	Обстеження лісових масивів на предмет можливого виділення репрезентативних ділянок та ОЦЗ	Відповідальна особа, лісничі, зацікавлені сторони	В разі виявлення нанести на картографічні матеріали, лісогосподарські заходи не проводити
3	Проводити обстеження генетичних резерватів, природо-заповідного фонду, постійних лісонасіннєвих ділянок	Відповідальна особа, лісничі, зацікавлені сторони	На картографічних матеріалах по лісництвах наносяться місця виявлення
4	Проводити консультації з мисливськими організаціями по виявленню територій, які є ключовими місцями тимчасової концентрації тварин	Мисливствознавець, єгері лісництв	На виявлених територіях не проводити лісогосподарські заходи в період тиші

№ п/п	Зміст роботи	Виконавці	Заходи щодо охорони
5	Проводити консультації по лісових територіях, що містять рідкісні екосистеми під загрозою зникнення, або входять до складу таких екосистем за участю науковців	Відповідальна особа, лісничі, помічники, зацікавлені сторони	В разі виявлення, лісогосподарські заходи не проводити
6	Проводити консультації з місцевими громадами по лісових територіях, що є визначальними для задоволення основних потреб місцевого населення	Лісничі, майстри лісу	На картографічних матеріалах по лісництвах наносяться виявленні місця, лісогосподарські заходи не проводити
7	Проводити консультації з місцевими громадами по лісових територіях, що є визначальними для традиційної культурної ідентичності місцевих громад.	Лісничі, майстри лісу	На картографічних матеріалах по лісництвах наносяться виявленні місця, лісогосподарські заходи не проводити

Виявлені екологічні цінності мають наноситись на картографічні матеріали, які слугуватимуть при моніторингу стану таких цінностей та полегшення їхньої охорони.

4.2 Режим охорони

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про тваринний світ» під час здійснення будь-якої діяльності (у тому числі й лісогосподарських заходів), яка може вплинути на середовище перебування тварин та стан тваринного світу, є недопустимість погіршення середовища перебування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин (включаючи хордових та безхребетних).

5. Природоохоронні заходи

5.1 Збереження біорізноманіття

Планована діяльність Полтавського надлісництва ґрунтується на чинному законодавстві України із дотриманням лісогосподарських, а також природоохоронних як національних, так і міжнародних нормативно-правових актів. Очікується, що вплив планованої діяльності на навколишнє середовище, включаючи видове різноманіття біоти та екосистемного різноманіття коливатиметься в межах від нейтрального до суттєвого (присутність людей та обладнання на технологічних майданчиках).

Діяльність матиме помірний і різновиражений (від значного позитивного до помірного негативного) вплив на біоту. Значний позитивний вплив планована діяльність матиме на розповсюдження лучних видів рослин, антофільні й хорто- і тамнобіонтні види безхребетних, для яких сформуються дуже сприятливі умови

існування на зрубах, в екотонах і квартальних просіках. Короткочасний помірний позитивний ефект планована діяльність матиме на частину ксилобіонтної біоти, яка пов'язана із мертвою деревиною на зрубах. Короткочасний помірний негативний вплив очікується на лісові трав'янисті рослини, герпетобіонтних безхребетних і ксилобіонтних безхребетних зв'язаних зі стоячою мертвою деревиною, що пов'язано із втратою оселища існування. Також значний негативний вплив буде на куліси лісу, які внаслідок суцільних рубок будуть піддані раптовому освітленню сонцем, де можуть проявлятись такі негативні явища, як сонячні опіки стовбурів, всихання дерев і поширення стовбурових шкідників і грибних паразитів. Для пом'якшення негативних впливів рекомендується залишати на зрубах значні обсяги мертвої деревини, зокрема стоячої, включаючи дуплаві дерева і всохлі злами (стремпи) дерев.

Очікується, що планована діяльність не матиме суттєвого впливу на види ЧКУ в межах Полтавського надлісництва оскільки більшість з них виявлені у лісах, де суцільні види рубок не проводяться. У місцях виявлення видів ЧКУ в межах Полтавського надлісництва не проєктуються суцільні рубки головного користування. Окрім того, рекомендується проводити ретельний моніторинг видів ЧКУ на території господарської діяльності в наступні роки, а для підвищення обізнаності працівників – провести низку семінарів з ідентифікації видів ЧКУ у польових умовах.

Одним із заходів щодо збереження ключових біотопів є необхідність розробки карти з узагальненою інформацією про всі об'єкти, які потребують охорони, спостереженню та моніторингу.

5.2 Охорона раритетних видів

Лісові ділянки перспективні щодо виявлення і збереження видів флори та рослинних угруповань (об'єкти ПЗФ, ділянки, де планується проведення лісогосподарських робіт, пристигаючі, стиглі і перестійні насадження, вітровальні і буреломні ділянки, невеликі вирубки, галявини, рідколісся, приурочені горбистого рельєфу, схилів, а також сусідство лук, лісових культур, боліт та водойм тощо) попередньо визначається шляхом аналізу великомасштабних карт, планів лісонасаджень та опитування місцевих краєзнавців, вчителів, працівників лісового господарства. На основі аналізу цих даних на території лісових кварталів закладаються рекогносцирувальні маршрути довжиною 3-5 км, які проходять вздовж лінійних елементів ландшафту: квартальних просік, лісових доріг, стежок, узлісь з радіальним обстеженням навколишніх ділянок.

Особливу увагу під час обстежень слід приділяти ключовим місцям концентрації рідкісних видів флори та фауни, такі місця можуть ставати осередками збереження біорізноманіття з певною циклічністю, пов'язаною як з природними сезонними циклами, так і з життєвими циклами видів.

На території лісонасаджень Полтавського надлісництва виявлені рідкісні і зникаючі види фауни і флори, які охороняються згідно законодавства у межах місць їх поширення.

Охорона біотичного різноманіття включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення і використання рослинного та тваринного світу. Перелік рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, які трапляються або ймовірно трапляються на території Полтавського надлісництва філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України» наведений в додатках.

Основні вимоги законодавства щодо забезпечення охорони рослинного світу визначені ст. 25, 26 Закону України «Про рослинний світ», тваринного світу – розділом IV Закону України «Про тваринний світ», рідкісних та зникаючих видів флори і фауни – ст. 11 Закону України «Про Червону книгу України».

Охоронні пріоритети задекларовані в основному національному документі, Червоній книзі України (ЧКУ).

5.3 Водоохоронні зони

Ліс має високі водоохоронні та водорегулювальні функції. Він сприяє зменшенню поверхневого стоку, підтриманню рівня водності рік, запобігає замулюванню їх продуктами ерозії, поліпшує якість води, захищає водні джерела від виснаження і забруднення.

Під час провадження планової діяльності на території Полтавського надлісництва суттєвого впливу на водні об'єкти не очікується, оскільки виділені лісові смуги уздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів з категорії експлуатаційних лісів за нормативами згідно з постановою КМ України «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» від 16 травня 2007 року № 733 віднесені до категорії захисних лісів.

Основним видом можливого впливу лісогосподарської діяльності на водні об'єкти є забруднення водотоків відходами виробництва, порушенням гідрологічного режиму водних об'єктів.

Для мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище, Полтавського надлісництва передбачає обмеження господарської діяльності в прибережній захисній смузі водних об'єктів, в тому числі – заборонено засмічення водостоків порубковими рештками, відходами, будівництво тимчасових настилів через водотоки при переправі лісозаготівельної техніки; трелювання і вивезення лісопродукції через водотоки; заборона прокладення трелювальних волоків на відстані ближче, ніж 20 метрів від постійних водотоків, у місцях витоків річок та навколо них; обмежене проведення рубок головного користування поблизу водних об'єктів; забороняється знищення тварин, руйнування їхнього житла та інших споруд (нір, хаток, лігв, гнізд, мурашників, бобрових загат тощо), порушення середовища існування тварин і погіршення умов їх розмноження.

Господарська діяльність спрямовується на поступове розширення, використання і відновлення лісових ресурсів, підвищення якісного складу і продуктивності лісів, а також посилення їх водорегулюючих, ґрунтозахисних та рекреаційних функцій.

5.4 Ґрунтозахисні заходи

У ґрунтовому покриві переважають чорноземи і темно-сірі опідзолені ґрунти.

Темно-сірий опідзолений ґрунт розповсюджений на відносно підвищених елементах рельєфу з добре дренованою поверхнею. Формувався під широколистяними лісами з проективним покриттям трав'янистою рослинністю 65-75%. Така її кількість у ґрунтоутворенні зумовила формування гумусованого профілю потужністю 65-75 см за відносно доброго гумусонакопичення в ньому. Екологічні умови в місцях формування даного ґрунту більш сприятливі для дендрофлори порівняно з чорноземами опідзоленими, в зв'язку з чим щільність деревостану на них більша. Сформувались темно-сірі опідзолені ґрунти переважно на лесах і лесоподібних породах.

Чорноземи сформовані переважно на лесах, що майже суцільно вкривають міжрічкові плато й верхні річкові тераси, мають гранулометричний склад від великопилувато-легкосуглинкового на півночі до важкосуглинкового та легкоглинистого на півдні. Підґрунтові води залягають, як правило, глибше 5 м і не впливають на ґрунтоутворення. Потужність гумусованої товщі змінюється в межах 70–120 см. Вміст гумусу у верхньому горизонті малогумусних відмін становить 3,5–5,5%, у середньогумусних – 5,5–6,5%. Реакція ґрунтового розчину слабокисла або близька до нейтральної.

На території Полтавського надлісництва у хвойних лісах іноді зустрічаються дерново-підзолисті ґрунти. Лісова рослинність сприяє розвитку підзолистого процесу внаслідок накопичення в розчині органічних кислот (крейдова кислота), які утворюються в результаті розкладу лісової підстилки. Особливістю всіх видів дерново-підзолистих ґрунтів є поділ їх профілю на горизонти вимивання і вмивання колоїдів та оксидів, підвищена кислотність, не насиченість обмінного комплексу основами, незначна буферність і низька біологічна активність. За механічнім складом дерново-підзолисті ґрунти поділяються на піщані, супіщані та суглинисті.

При проведенні рубок головного користування та лісовідновлення на лісову підстилку та поверхню ґрунтів може здійснюватися вплив у вигляді механічного порушення ґрунту технікою, яка буде використовуватися при лісозаготівлі.

З метою мінімізації впливу та збереженню ґрунтів, їх водно-фізичних властивостей, запобігання ерозійним процесам, під час лісозаготівлі будуть використовуватися машини та механізми, що забезпечують мінімальне фізичне пошкодження ґрунтів та їх збереження в природному стані. Раціональне ведення лісогосподарської діяльності, у тому числі і рубки різного призначення не завдаватимуть негативного впливу довкіллю. Відмінності у розвитку ґрунтового покриву виключно локальні (пошкодження під час трелювання та вивезення деревини).

5.5 Оцінка впливу на довкілля

Основною метою прогнозу є оцінка можливої реакції навколишнього природного середовища на прямий чи опосередкований вплив планованої

діяльності, вирішення задач раціонального природокористування у відповідності з очікуваним станом природного середовища.

Оцінка впливу на цінності довкілля (далі – ОВЦД) проводиться до початку будь-яких лісогосподарських заходів і складається з виявлення, аналізу, обліку прямих, побічних та інших наслідків на навколишнє середовище запланованої господарської. Ця оцінка сприяє прийняттю екологічного і соціального управлінського рішення щодо реалізації запланованої діяльності з урахуванням екологічних наслідків і громадської думки, а також дає можливість розробити заходи по зменшенню впливу на довкілля.

Основні принципи процедури ОВЦД:

- інформування прийнятих рішень – прийняті рішення базується на надійній достовірній інформації;
- відкрита консультація – проводиться з усіма зацікавленими сторонами (у відкритій формі);
- в процесі приймають участь спеціалісти з певних питань, які дають конкретні висновки щодо оцінки впливу запланованих заходів на довкілля;
- пом'якшувальні заходи – розглядаються додаткові заходи, які знижують, або повністю усувають негативний вплив і пом'якшують вплив запланованих дій;
- проведення коригуючих дій – при виявленні невідповідності в процесі роботи, застосовуються коригуючі дії щодо їх виправлення.

В залежності від виду планованої діяльності до проведення оцінки впливу на навколишнє природне середовище долучаються – лісничі, помічники лісничих, спеціалісти відділу лісового господарства.

Враховуючи загальний екологічний та санітарний стан лісів, лісовпорядкуванням проєктується ведення лісового господарства в лісовому фонді на біосферних принципах, які крім підвищення продуктивності і стійкості лісів в умовах антропогенезу, включають підвищення ефективності їх екологічного використання (збільшення буферної місткості екосистем, оптимізацію структури ландшафту) забезпечення збереження біорізноманіття.

6. План господарських заходів

6.1 Розрахункова лісосіка

В процесі рубки і після неї створюються нові екологічні умови для рослин і тварин, в зв'язку з чим, повинен враховуватися зв'язок між потенційно можливими порушеннями природного середовища і мінімізацією наслідків рубки.

Лісозаготівельні роботи безпосередньо пов'язані з етапом планування рубок. Розрахунок обсягів заготівлі деревини по площі і запасу, розміщення лісосік, терміни примикання лісосік і інші питання дуже актуальні для мінімізації впливу на навколишнє середовище.

Розрахункова лісосіка Полтавського надлісництва на засадах правонаступництва складається із суми розрахункових лісосік обрахованих для трьох колишніх лісгоспів та затверджених Наказом Міністерства екології та

природних ресурсів від 29.05.2020 року № 359.

Загальний об'єм ліквідної деревини дозволений для заготівлі на рубках головного користування у Полтавському надлісництві становить 53,010 тис. м³, в тому числі по господарствах:

- хвойне – 18,03 тис.м3;
- твердолистяне – 18,43 тис.м3;
- м'яколистяне – 16,55 тис.м3.

Розрахунок лісосік проводило Українське державне проектне лісовпорядне виробниче об'єднання (УКРДЕРЖЛІСПРОЕКТ) згідно Методики визначення розрахункової лісосіки, погодженої з Міністерством екології та природних ресурсів України.

Загальний обсяг заготівлі деревини запланований Полтавським надлісництвом на 2026 рік від рубок головного користування становитиме 26,228 тис. м³.

Оцінка впливу діяльності Полтавського надлісництва на цінності довкілля включає в себе набір лісосічного фонду в рубку. Набір ділянок в рубку проводиться по лісництвах у відповідності з розрахунковою лісосікою по матеріалах базового лісовпорядкування. При наборі ділянок в рубку суворо дотримуються Правил рубок головного користування, затверджених Наказом Державного комітету лісового господарства України 23.12.2009 р. № 364. Відомість набраних в рубку ділянок звіряється з картами особливо цінних для збереження лісів, що унеможливлює включення лісів ОЦЗ в рубку.

6.2 План рубок формування і оздоровлення лісів та інших рубок

Виконання запроектованих лісовпорядкуванням заходів в значній мірі буде сприяти підвищенню продуктивності лісів, покращенню санітарного стану деревостанів, посиленню захисних кліматорегулюючих функцій лісу, задоволення місцевих потреб в лісових матеріалах і паливі.

Серед рубок формування і оздоровлення лісів заготівля деревини за ліквідним запасом найбільша від Інших видів рубок формування і оздоровлення лісів та інші заходи, пов`язані з веденням лісового господарства, а саме санітарних рубок. Усі роботи проводяться з дотриманням чинного законодавства. Санітарні рубання проводяться на основі матеріалів обстежень відповідно до Санітарних правил в лісах України. Орієнтовний (попередній) план рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів, пов'язаних та не пов'язаних з веденням лісового господарства на 2026 рік наведений в таблиці.

План рубок головного користування та рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів, пов'язаних та не пов'язаних з веденням лісового господарства на 2026 рік

Показники	Всього, куб.м
Рубки головного користування, усього, площа, га	75,4

Показники	Всього, куб.м
загальна маса – куб м	30919
Рубки формування і оздоровлення лісів та інші заходи пов'язані та не пов'язані з веденням лісового господарства, усього, площа га	3510
загальна маса – куб м	134880
Рубки догляду за лісом всього, площа - га	1710,00
загальна маса – куб м	43280,00
з них: освітлення, площа - га	110,0
загальна маса – куб м	330,0
прочищення, площа - га	350,0
загальна маса – куб м	4200,0
проріджування, площа - га	250,0
загальна маса – куб м	3750,0
прохідні рубки, площа - га	1000,0
загальна маса – куб м	35000,0
Інші види рубок формування і оздоровлення лісів та інші заходи, пов`язані з веденням лісового господарства всього, площа - га	1800,00
загальна маса – куб м	91600,00
Санітарні рубки всього, площа - га	1800,00
загальна маса – куб м	91600,00
з них: - вибіркові санітарні рубки, площа - га	1600
загальна маса – куб м	37600
- суцільні санітарні рубки, площа - га	200
загальна маса – куб м	54000
Разом, площа - га	**3585,4**
Разом, загальна маса – куб м	**165799**

Планується технологія розробки лісосік механізованим способом на базі бензомоторних пил, яка цілком прийнятна для всіх видів суцільних рубок, а також вибіркових способів рубок з обмеженим об'ємом вирубки дерев. Валку дерев виконують такими прийомами: огляд дерева, підготовка робочого місця, підпил, зрізання і зіштовхування дерева з пня в заданому напрямі, перехід до наступного дерева. При використанні бензопил на звалюванні дерев, обрізуванні сучків та розкряжуванні стовбурів на сортименти, та колісного трактора – на збиранні і транспортуванні деревини, лісосічні роботи виконуються бригадою із 3-5 робітників, у склад якої входять 1–2 ланки лісорубів, які включають звалювальника і його помічника. Ланки лісорубів виконують звалювання дерев,

обрізування гілок і сучків, розмітку стовбура по довжині сортиментів, та проводять його розкряжування.

При складанні карти технологічного процесу розробки лісосік враховуються вимоги і норми екологічного законодавства, в тому числі Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про природно-заповідний фонд України» тощо.

Технологічну схему рубок та основних лісосічних робіт виконують із залученням наступних технічних засобів: бензомоторні пили; трактори та лісовозні машини укомплектовані гідроманіпулятором.

Трелювання деревини тракторами та безчокерними машинами необхідно здійснювати на трелювальних волоках. Під час підготовки таких волоків дерева і пеньки повинні зрізатись урівень із землею. Необхідно прибрати велике каміння, сухі дерева, вирубати чагарник і підріст, вирівняти урівень із землею купини, засипати ями, вимостити гіллям перезволожені ділянки, спланувати бульдозерами волоки на косогорах. Якщо підготовка волоків для використання гусеничних тракторів здійснюється поза косогорами, пеньки звичайної висоти дозволяється розрізати пилками вертикально на частини, кожна з яких тяжіла б до поверхневого кореня. Такі пеньки після переїздів по них тракторів швидко ламаються, деревина вдавлюється в землю, покращуючи якість волоків.

Ширина підготовленого волока для трелювання технологічними транспортними засобами з тяговим зусиллям 6-29 кН повинна дорівнювати максимальній ширині трактора, збільшеній на 1 м, але не менше ніж 3 м на рівнині і не менше ніж 5 м на косогорах. За ширину коридору повинна прийматись просіка, очищена від гілок і сучків до висоти, що перевищує як мінімум на 0,3 м висоту трактора. Для трелювання деревини технологічними транспортними засобами з тяговим зусиллям 30-60 кН волоки (під'їзні шляхи, технологічні коридори) необхідно прокладати завширшки не менше ніж 5 м на рівнині та не менше ніж 7 м на косогорах.

Під час трелювання технологічними транспортними засобами із чокерним оснащенням потрібно дотримуватися таких вимог:

- чокерувати дерева (хлисти, довготття) на відстані 0,5-0,7 м від відземкового зрізу або на відстані 0,9-1,2 м від верхівкової частини, працюючи в рукавицях. Для забезпечення натягу чокера чокерування дерев, хлистів слід здійснювати методом «на удавку»;

- установлювати трактор на волоці для збирання пачки деревини таким чином, щоб його повздовжня вісь збігалася з напрямком руху пачки (дерев, хлистів, сортиментів), яка натягується на щит, або відхилення не перевищувало 15°;

- під час розмотування вантажного канату залишати на барабані лебідки щонайменше три його витки;

- перед збиранням пачки скидати щит, подавати технологічний транспортний засіб назад, заглиблювати щит у землю, після чого загальмовувати обидві гусениці (колеса);

- переходити поверх канату, виправляти зчеплення дерев та їх частин, відчіпляти і причіпляти дерева (хлисти), а також чокери, які зачепилися за перешкоди, лише після зупинки технологічного транспортного засобу, послаблення та опускання на землю вантажного канату лебідки;

- відчіплювати дерева та круглі лісоматеріали після скидання пачки на землю і послаблення вантажного канату лебідки технологічного транспортного засобу;

- перебувати поза зоною можливого маневрування технологічного транспортного засобу під час вирівнювання ним торців пачки, розвертань;

- користуватися справними чокерами (без обірваних дротиків, тріщин у металі тощо);

- під час чокерування і руху деревини на схилах працівникам перебувати з нагірного боку;

- виконувати ремонт, змащення, очищення вузлів і механізмів після зупинки двигуна технологічного транспортного засобу;

- вмикати лебідку і розпочинати натягування деревини на щит після сигналу чокерівника та виходу його з небезпечної зони;

- у всіх випадках розпочинати рух технологічного транспортного засобу після подання звукового сигналу;

- трелювати деревні хлисти та довготття верхівками вперед, а також їх штабелювати за відсутності в їх стовбуровій частині двох і більш невідпиляних верхівок;

- на волоках з повздовжнім ухилом понад 6° спускати технологічний транспортний засіб з деревиною на передачі, не вище третьої.

Не дозволяти під час трелювання перебування чокерівника та інших працівників на щиті технологічного транспортного засобу, на деревах (хлистах, довготті, сортиментах), оскільки існує загроза їх падіння і травмування.

Під час трелювання деревини машинами маніпуляторного типу заборонено:

- піднімати вантаж під час руху машини, різко гальмувати, робити круті повороти з піднятим гідроманіпулятором;

- перебувати під стрілою, гідрозахоплювачем та/або піднятою ним деревиною;

- здійснювати повертання стріли, коли захват заглиблений у навантажуваний лісоматеріал, відривати захоплювачем маніпулятора дерева, деревні хлисти, довготття та сортименти, які примерзли до землі, вивільняти вручну деревину, що знаходиться в гідрозахоплювачі.

Деревину, що примерзла до землі або під ґрунтом, необхідно відділяти за допомогою відвалу.

Утворення порубкових решток – це невід'ємна частина лісосічних робіт. Вони створюють ускладнення при роботах на лісосіці, зокрема для трелювання лісу, валки дерев, також заважають підготовці ґрунту для посадки лісових культур, підвищують пожежну небезпеку і провокують виникнення лісових пожеж, погіршення санітарного стану лісів тощо. Полтавське надлісництво в повній мірі дотримується Правил пожежної безпеки в лісах України (затверджено

постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2004 р. № 278) та Порядку організації охорони і захисту лісів (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2022 р. № 612).

Залежно від лісорослинних умов і вимог лісовідновлення застосовуються такі способи очищення лісосік:

1) збирання порубкових решток у купи та вали для перегнивання. Вали завширшки 1 метр розміщуються, як правило, впоперек схилів через кожні 8–10 метрів;

2) рівномірне розкидання подрібнених порубкових решток по лісосіці. На ерозійно-небезпечних ділянках очищення проводиться тільки таким способом;

3) укладання порубкових решток на трелювальні волоки в улоговинах і ущільнення їх під час трелювання деревини;

4) укладання порубкових решток в місцях проїзду агрегатних лісових машин.

З метою максимально раціонального використання деревини порубкові рештки прибираються з території лісосіки для того, щоб не ускладнювати процес лісосічних робіт.

При очищенні дерев від гілок та сучків за допомогою моторних інструментів не можна працювати вночі. Пила повинна ковзати по стовбуру і спиратися на нього.

При обрізанні сучків верхньої і бічних частин стовбура ступні ніг працівника повинні бути на відстані 30–40 см один від одного і в 10–12 см від дерева. За відпилювання нижніх гілок, на які спирається дерево, необхідно вжити заходів, що виключають падіння стовбура на ноги. Ноги працівника повинні знаходитися в 30–40 см від стовбура. Сучки з боку працівника спилюють верхньою гілкою ланцюга рухом пилки від себе. Напружені сучки зрізують за два прийоми: спочатку підрізають напружені волокна, а потім – врівень зі стовбуром. Довгі сучки (щоб уникнути затиску пильного апарату) спочатку відпилюють на відстані 1–1,5 м від основи, а потім – врівень зі стовбуром.

При переході від одного дерева до іншого пильний апарат повинен бути загальмований або слід вимкнути двигун. Не дозволяється пиляння кінцевим елементом пильного апарату (небезпека відкидання пили на працівника), з тупим ланцюгом, заправляти бачок паливом при працюючому двигуні, використовувати масу тіла для додаткового натискання на моторний інструмент.

6.3 Лісовідновлення та лісорозведення

Для розв'язання проблеми безперервного і невиснажливого лісокористування, першорядним значенням має бути відтворення лісових ресурсів, вирощування високопродуктивних лісових насаджень відповідно до типу лісорослинних умов, одержання максимального приросту при мінімальних економічних затратах.

В ревізійному періоді (протягом року) відтворення лісів проектується здійснювати шляхом лісовідновлення на зрубах поточного і попереднього року, а також шляхом лісорозведення на не вкритих лісовою рослинністю лісових ділянках

(галявини, пустирі, передані земельні ділянки під лісорозведення).

План лісокультурних робіт на 2026 рік

№ пп.	Найменування робіт, заходів	Відтворення лісів - всього				
		Один. вимір.	План на 2026 р.	на землях, наданих у постійне користування		
				всього	в тому числі	
					відновлення лісів	захисне л/розведен.
1	2	4	5	6	7	8
1	Садіння і висівання лісу - всього	га	235	235	200	35
	в т. ч. лісових культур зі скороченим оборотом рубки	га	0	0		
	шляхом реконструкції малоцінних насаджень	га	0	0		
	селекційним садивним матеріалом	га	0	0		
2	Природне поновлення	га	11,8	11,8	11,8	
	в т. ч. сприяння природному поновленню	га	0	0	0	
	сприяння природному поновленню на придатних для створення лісів землях, не вкритих лісовою рослинністю	га	0	0	*	0
3	Догляд за лісовими культурами в переводі на однократний - всього	га	1300	1300	800	500
	в т. ч. ручним способом	га	40	40	40	
4	Догляд за природним поновленням в переводі на однократний	га	0	0	0	0
5	Обробіток ґрунту під лісові культури наступного року - всього	га	20	20	20	0
	в т.ч. для лісорозведення	га	0	0		0
6	Заготівля лісового насіння - всього	кг	6810	6810	6810	
	в т. ч.: сосни	кг	110	110	110	
	жолудів дуба звичайного	кг	6000	6000	6000	
	із всього селекційне лісове насіння	кг	0	0		

№ пп.	Найменування робіт, заходів	Відтворення лісів - всього				
		Один. вимір.	План на 2026 р.	на землях, наданих у постійне користування		
				всього	в тому числі	
					відновлення лісів	захисне л/розведен.
1	2	4	5	6	7	8
7	Посів у розсадниках насіння деревних і чагарникових порід - всього	га	2	2	2	
	в т. ч. у теплицях і парниках	га	0,1	0,1	0,1	
	селекційного насіння	га	0	0	0	
8	Вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою	тис. шт.	20	20	20	
	в т.ч. в селекційно-насіннєвих центрах	тис. шт.	0	0		
9	Вирощування стандартних саджанців	га	4	4	4	
		тис. шт.	23	23	23	
10	Вирощування садивного матеріалу на площах з крапельним зрошуванням	га	1,5	1,5	1,5	
11	Переведення лісокультур у вкриті лісовою рослинністю землі	га	190	190	140	50
12	Переведення ділянок з природним поновленням у вкриті лісовою рослинністю землі	га	0	0	0	

Проекти на створення лісових культур складаються за схемами змішування порід в залежності від типу лісорослинних умов та характеристики лісокультурної площі відповідно до Проекту організації та розвитку лісового господарства.

Обробіток ґрунту – це дія механічними або ручними знаряддями на ґрунт, що сприяє поліпшенню його фізичних, хімічних, біохімічних властивостей, водного і теплового режиму, активізації діяльності ґрунтової фауни, нейтралізації шкідливого впливу трав'яної рослинності з метою створення сприятливих умов для кореневого живлення деревних і чагарникових рослин. Обробіток ґрунту є однією з основних умов успішної приживлюваності, збереження і росту штучних лісових насаджень.

Залежно від типу лісорослинних умов і категорій лісокультурних площ, обробіток ґрунту під лісові культури проводиться за різними технологічними

схемами, куди входять певні способи: влаштування та прокладання борозен, а також дискування.

Суцільний обробіток ґрунту вимагає великих трудозатрат, тому не застосовується. Частковий обробіток ґрунту – прокладання борозен.

Терміни змикання лісових культур і переведення їх у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки, в залежності від групи типів лісу і цільової породи, прийняті у середньому 5 років.

6.4 Охорона лісів від пожеж

У відповідності до існуючих нормативів проведене протипожежне впорядкування (згідно матеріалів базового лісовпорядкування), яке включає комплекс правових, організаційних, технічних, лісогосподарських та інших заходів, направлених на попередження виникнення пожеж, обмеження їх розповсюдження, зниження пожежної небезпеки в лісі, підвищення пожежостійкості деревостанів, своєчасне виявлення пожеж та їх гасіння. Заходи з охорони лісів від пожеж запроектовані з врахуванням економічних, біологічних і екологічних особливостей лісового фонду.

В основу проектування покладені положення «Правила пожежної безпеки в лісах України», «Положення про лісові пожежні станції», узгоджені з лісогосподарськими підприємствами основні заходи з протипожежного улаштування. Пожежна безпека в лісі забезпечується проведенням профілактичних заходів, оперативного виявлення і ліквідації лісових пожеж на території лісового фонду. З цією метою проводиться розробка оперативних протипожежних планів, встановлюється регламент роботи лісопожежних служб в залежності від пожежної небезпеки і фактичної горимості лісів, проводиться регулювання відвідування лісових урочищ, а також контроль дотримання правил пожежної безпеки.

Ступінь пожежної небезпеки визначався за «Шкалою оцінки природної пожежної небезпеки лісових ділянок лісового фонду» розробленою інститутом «Укрдіпроліс» і затвердженою наказом Міністерства лісового господарства України від 2 червня 1997 року № 52. Згідно цієї шкали всі лісові ділянки діляться на 5 класів пожежної небезпеки: I – дуже висока, II – висока, III – середня, IV – низька, V – дуже низька.

Ліси Полтавського надлісництва характеризуються 2,81 класом пожежної небезпеки, що зумовлено значною питомою вагою вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок хвойних насаджень (молодняки, середньовікові) і відвідуванням лісу населенням.

Розподіл лісових ділянок за класами пожежної небезпеки

Лісництво	Класи пожежної небезпеки					Разом	Середній клас
	1	2	3	4	5		
Борівське	1344,3	2342,3	534,8	507	481,6	5210	2,31
Іскрівське	283	160,3	3781,5	465,7	1309,5	6000	3,39
Котелевське	316,7	1214	1605,3	651,3	207,6	3994,9	2,8
Розсошенське	104,4	772,3	1743,9	335,3	216,1	3172	2,93
Рублівське	880,9	1529,5	286,9	350,2	292,5	3340	2,29
Руднянське	1089,9	2401,4	702,8	809,4	927,1	5930,6	2,67
Чалівське	913,2	2078,9	485,1	588,5	627	4692,7	2,56
Шишацьке	770,2	514,7	1369,4	565,7	111,1	3331,1	2,61
Диканське	151,9	444,7	4082,2	527	728,5	5934,3	3,2
Опішнянське	369,1	1218,2	2406,2	938,5	492,4	5424,4	2,99
Карлівське	288,4	464,1	1736,4	285,1	627	3401	3,14
Малоперещепинське	1851,5	1709,8	575,5	847,9	347,6	5332,3	2,27
Новосанжарське	1982,1	1431,4	2102,9	1525,4	1316,1	8357,9	2,85
Решетилівське	465	674,5	1041,2	530,5	959,8	3671	3,23
РАЗОМ:	**10810,6**	**16956,1**	**22454,1**	**8927,5**	**8643,9**	**67792,2**	**2,81**

Територія Полтавського надлісництва за способами виявлення лісових пожеж і боротьби з ними віднесена до зони наземної охорони лісів в поєднанні з автопатрулюванням.

У комплексі заходів, які направлені на підвищення ефективності боротьби з пожежами, провідне місце займає організація служби державної лісової охорони та її практична діяльність по контролю за дотримання правил пожежної безпеки в лісі, недопущенню і своєчасному виявленню виникаючих спалахів, оперативному прийняттю заходів по боротьбі з лісовими пожежами.

Заходи з охорони лісів від пожеж на 2026 рік запроектовані з врахуванням економічних, біологічних і екологічних особливостей лісового фонду.

За способами виявлення лісових пожеж і боротьби з ними у Полтавському надлісництві проводиться чергування пожежних спостерігачів за пультом камер постійного спостереження. В зоні діяльності Полтавського надлісництва діють 3 лісові пожежні станції 1 та 2 типу, а також у кожному лісництві є пункти зосередження протипожежного інвентарю. Одним із ключових завдань при підготовці до пожежонебезпечного періоду є проведення навчань персоналу.

Запроектовані обсяги заходів з охорони та захисту лісу на 2026 рік

N п/п	Найменування робіт, заходів	Один виміру	Обсяг
1	Влаштування мінералізованих смуг	км	869
2	Догляд за мінералізованими смугами	км	11820
3	Лісопатологічне обстеження	га	10100
4	Грунтові розкопки	ям	150

Найбільше уваги приділяється роз'яснювальній роботі серед населення, а також пропаганді правил пожежної безпеки в лісі через усі доступні інформаційні канали.

6.5 Захист лісу від шкідників і хвороб

Захист лісу від шкідників та хвороб – важливий напрямок лісогосподарської діяльності. Він забезпечується шляхом систематичного спостереження за станом лісів, своєчасного виявлення осередків шкідників і хвороб лісу.

Нагляд за шкідниками і хворобами лісу ведеться лісовою охороною на постійній основі із відповідною реєстрацією у книгах обліку осередків шкідників і хвороб.

Рекогносцирувальний нагляд організовується для своєчасного виявлення підйому чисельності найнебезпечніших шкідників лісу, небезпечних в умовах даного району, окомірної оцінки загрози для насаджень і забезпечення нагляду за станом цих осередків.

Заходи боротьби переважно профілактичні: лісогосподарські заходи, що підвищують біологічну стійкість насаджень (створення змішаних культур з підліском, підбір порід відповідно до місцевих кліматичних і ґрунтових умов, стійких до хвороб і шкідників, правильний вибір системи рубок, дотримання санітарних правил і т.д.), своєчасне очищення місць рубок від порубкових залишків та ін. Відносно окремих випадків розробляють системи заходів на основі даних спеціальних лісопатологічних обстежень.

В останні роки спостерігається збільшення обсягів всихання лісів. Кліматичні та фізико-географічні умови розташування Полтавського надлісництва є сприятливими для масового розмноження шкідників і хвороб лісу.

Для призначення та проведення лісогосподарських заходів необхідно збирати інформацію держаної лісової охорони (первинної ланки), які безпосередньо проводять охорону та нагляд за лісовими насадженнями у вигляді повідомлення про появу ознак погіршення санітарного стану лісів, після чого, за комісійним обстеженням із представниками лісозахисних організацій та в окремих випадках (суцільні санітарні рубки) за згодою органів місцевого самоврядування, складається відповідний акт лісопатологічного обстеження, на основі якого формується перелік санітарно-оздоровчих заходів.

Всі заходи проводяться в міру необхідності з врахуванням змін, які відбуваються у санітарному стані насаджень.

6.6 Господарська діяльність Полтавського надлісництва на забруднених радіонуклідами територіях, з урахуванням рівня їх забрудненості, у тому числі вибухонебезпечними предметами

В зоні діяльності Полтавського надлісництва згідно матеріалів базового лісовпорядкування радіаційно забруднені території (ґрунту) відсутні.

З початку повномасштабних бойових дій, на території державного лісового фонду Полтавського надлісництва можливе виявлення вибухонебезпечних предметів.

Моніторинг забруднених вибухонебезпечними предметами територій проводиться на основі даних інтерактивної карти ДСНС через офіційний вебпортал ДСНС з використанням персоналізованих облікових записів. Для підвищення рівня безпеки даних проводиться візуальний огляд, наземне патрулювання територій.

Працівниками відділу охорони праці та цивільного захисту філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України» регулярно проводяться навчання працівників щодо вибухонебезпечних предметів.

6.7 Дотримання принципу невиснажливості

Відповідно до статті 34 Лісового Кодексу України «організація лісового господарства має своїм завданням забезпечувати ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку з урахуванням природних та економічних умов, цільового призначення, лісорослинних умов, породного складу лісів, а також функцій, які вони виконують».

Проект організації та розвитку лісового господарства відповідає основним принципам сталого ведення лісового господарства: відповідність чинному законодавству України та угодам, ратифікованих Україною; лісогосподарські заходи спрямовуються на багатоцільове використання продуктів і функцій лісу з метою підвищення економічної складової підприємства та отримання екологічних і соціальних вигод; збереження лісового біорізноманіття, унікальних лісових систем; розроблення системи заходів з ведення лісового господарства, їх вчасне оновлення і уточнення; постійне спостереження за станом лісів, контроль за виконанням лісогосподарських заходів; збереження лісів, які мають природоохоронне значення.

У матеріалах лісовпорядкування дається якісна і кількісна характеристика кожної лісової ділянки, комплексна оцінка ведення лісового господарства, що є основою для розроблення на засадах сталого розвитку проекту організації та розвитку лісового господарства відповідного об'єкта лісовпорядкування.

Проект організації та розвитку лісового господарства передбачає екологічно обґрунтоване ведення лісового господарства і розробляється відповідно до нормативно-правових актів, що регулюють організацію лісовпорядкування.

Лісокористувач, який здійснює планування, організацію, ведення лісового господарства і використання лісових ресурсів, з урахуванням господарського призначення лісів і природно-кліматичних умов, зобов'язаний забезпечувати безперервне, невиснажливе і раціональне використання лісів для планомірного задоволення потреб виробництва і населення в деревині та іншій лісовій продукції.

Згідно статті 71 Лісового Кодексу України «лімітом заготівлі деревини в порядку рубок головного користування є затверджена в установленому порядку розрахункова лісосіка. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування в розмірах, що перевищують розрахункову лісосіку, забороняється».

Відповідно до статті 43 Лісового Кодексу України «розрахункова лісосіка – щорічна науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, яка затверджується для кожного власника, постійного користувача лісів окремо за групами порід, виходячи з принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів».

Показники загальної середньої зміни запасу та фактичних обсягів заготівлі деревини необхідно піддавати систематичному аналізу з метою їхнього порівняння для забезпечення невиснажливого рівня у довгостроковій перспективі. Необхідно, щоб обсяг заготівлі деревної продукції лісу не перевищував невиснажливого рівня у довгостроковій перспективі, а заготовлену лісову продукцію необхідно ефективно використовувати.

Моніторинг рівня невиснажливого використання ресурсів лісу при регулярному зборі і накопиченні даних з подальшим аналізом забезпечить прогноз змін показників для прийняття управлінських рішень.

Зважаючи на вище зазначене, вбачається, що поняття кількісного показника невиснажливості визначається, як відношення загального обсягу заготовленої деревини від усіх видів рубок до показника загальної середньої зміни запасу (річного приросту) визначеного у матеріалах базового лісовпорядкування.

Для встановлення показника невиснажливості (у %) використовуються матеріали проекту організації та розвитку лісового господарства, дані безперервного лісовпорядкування, а також відомості з ЕОД, які підтверджуються щомісячною звітністю по заготівлі деревин виробничими підрозділами.

Обрахунок невиснажливого рівня річного обсягу заготівлі деревини проводиться один раз на рік (як правило у кінці року) профільним спеціалістом лісового господарства та проводиться порівняльна оцінка планових та фактичних об'ємів заготівлі деревини від рубок головного користування та рубок догляду і формування лісів, а також порівняльна відсоткова оцінка загального фактичного обсягу заготівлі деревини та річного приросту.

За наявності перевищення рівня невиснажливості ведення лісокористування, інженерно-технічний персонал повинен відреагувати на перевищення і, залежно від кожного конкретного випадку:

- оцінити необхідність прийняття будь-яких дій щодо усунення причин перевищення рівня невиснажливості, з тим, щоб вона не повторювалася або не виникала ще;

- вжити заходів щодо коригування та виправлення перевищення рівня невиснажливості шляхом зараховування об'ємів заготівлі у рахунок не використаного обсягу заготівлі попередніх років, або враховувати об'єми заготовленої деревини які перевищили рівень невиснажливості в плануванні обсягів заготівлі наступного року;

- після коригувальних дій проводити частіший моніторинг – два рази на рік.

Результати моніторингу використовуються з формування планових заходів на наступний рік, а також задля пошуку інших шляхів та методів невиснажливого використання деревних ресурсів.

Визначення рівня виснажливості державного лісового фонду від запланованих лісогосподарських заходів по Полтавському надлісництву на 2026 рік

№ з/п	Найменування робіт, заходів	Площа, на якій проводяться лісогосподарські заходи, га	Загальна маса деревини, що вирубується під час проведення лісогосподарського заходу, тис. м. куб.	% використання запасу (плановий)
1	2	3	4	5
Згідно матеріалів безперервного лісовпорядкування (станом на 01.01.2022 року): Середній приріст становить 3,8 м. куб. на 1 га. Загальна середня зміна запасу становить 232,78 тис. м. куб.				
1	Разом	3585,4	165,799	71,2
2	Рубки догляду за лісом, усього: у тому числі:	1710	43,28	
	освітлення	110	0,33	
	прочищення	350	4,2	
	проріджування	250	3,75	
	прохідні рубки	1000	35,0	
3	Інші види рубок формування і оздоровлення лісів та інші заходи, пов'язані з веденням лісового господарства, усього, у тому числі:	1800	91,6	
	Санітарні, усього, у тому числі:	1800	91,6	
	вибіркові санітарні	1600	37,6	
	суцільні санітарні	200	54,0	
6	Рубки головного користування	74,5	30,919	

7. Моніторинг лісів

7.1 Методика моніторингу

Основні завдання оперативного моніторингу – дотримання вимог чинної нормативно-законодавчої бази ведення лісового господарства та природоохоронного законодавства, а також виконання планів господарювання, в тому числі і в межах ідентифікованих ОЦЗТ. Включає виявлення та запобігання будь-якій незаконній діяльності в межах ідентифікованих ОЦЗТ, лісопатологічний моніторинг, моніторинг проведення господарських заходів, будівництва доріг, поводження з відходами, дотримання самих меж ОЦЗТ тощо. Методи оперативного моніторингу: патрулювання лісів силами лісової охорони; лісопатологічні обстеження; приймання виконаних робіт; тощо.

Моніторинг збереження ОЦЗ спрямований на оцінку того, чи досягаються цілі, визначені в плані господарювання, а також чи ефективними для збереження ОЦЗ є господарські заходи. На відміну від оперативного моніторингу увага зосереджена на моніторингу стану ОЦЗ. Дані, зібрані під час цього моніторингу, можуть бути доповнені даними оперативного моніторингу або супутніх спостережень.

Методи моніторингу збереження ОЦЗ: обстеження популяцій видів, що охороняються; обстеження оселищ; обстеження пралісів і старовікових лісів; обстеження генетичних резерватів; обстеження рослинності (дослідження індикаторних видів, вимірювання структури рослинності) – для ОЦЗ 1 і ОЦЗ 3; моніторинг ерозії ґрунтів; моніторинг рівнів седиментації води у природних водоймах; обстеження структури рослинності, ключової для запобігання ерозії (стан деревного та надґрунтового покриву) – для ОЦЗ 4; консультації із зацікавленими сторонами.

Під час моніторингу загроз відстежуються внутрішні та зовнішні загрози для ОЦЗ, виявлені під час процесу первинної оцінки загроз та оцінюється, чи виникли нові загрози. Моніторинг загроз включає цілеспрямований моніторинг індикаторів загрози (наприклад, моніторинг якості води) на ОЦЗТ, загрози, додатково зафіксовані під час оперативного моніторингу (наприклад, виявлення спалаху ентомошкідників під час лісопатологічного моніторингу) та консультації із зацікавленими сторонами (місцеві громади, органи місцевого самоврядування, НУО тощо) та експертами.

Результати проведеного моніторингу доцільно подавати в табличній формі.

Вид моніторингу	Методика проведення	Документи з результатами моніторингу
Моніторинг для виявлення та опису впливів господарської діяльності на довкілля		
Результати діяльності з поновлення (Критерій 10.1)	«Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів»	Плани лісокультурних робіт Книга лісових культур Матеріали інвентаризації лісових культур Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки
Використання для відновлення видів, які добре екологічно адаптовані до лісорослинних умов (Критерій 10.2)		
Інвазивність або інші негативні впливи, пов'язані з будь-якими чужорідними видами в межах одиниці господарювання та поза нею (Критерій 10.3)		
Підтвердження, що генетично модифіковані організми не використовуються (Критерій 10.4)		

Вид моніторингу	Методика проведення	Документи з результатами моніторингу
Результати лісівничої діяльності (Критерій 10.5)	Лісотаксаційний довідник, «Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку га оцінки якості лісокультурних об'єктів»	Матеріали відводу лісосік Акти огляду місць заготівлі деревини Зведена відомість проектів лісових культур та природного поновлення
Вплив на довкілля при використанні:	Журнал обліку застосування пестицидів	Журнал обліку застосування пестицидів
- добрив (Критерій 10.6)		
- пестицидів (Критерій 10.7) - засобів біологічної боротьби (Критерій 10.8)		
Впливи природних небезпек (Критерій 10.9)	Правила пожежної безпеки в лісах України, Порядок організації охорони і захисту лісів	Книга обліку лісових пожеж Акти про лісові пожежі
Впливи розвитку інфраструктури, транспортування та лісівничих заходів на рідкісні види та види, що перебувають під загрозою, оселища, екосистеми, ландшафтні цінності, воду та ґрунти (Критерій 10.10)	Відповідно до ст. 39 Закону України «Про тваринний світ»	Документація з будівництва доріг та розвитку інфраструктури
Впливи заготівлі та вилучення деревини на недеревинну лісопродукцію, цінності довкілля, ліквідні відходи деревини та інші види продукції та послуги (Критерій 10.11)	Лісотаксаційний довідник	Матеріали відводу лісосік Акти огляду місць заготівлі деревини
Моніторинг для виявлення та опису соціальних впливів господарської діяльності		
Докази незаконної або недозволеної діяльності (Критерій 1.4)	Інструкція з оформлення органами Державного комітету лісового господарства України матеріалів про адміністративні правопорушення, Лісовий кодекс України, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	Книга обліку лісопорушень Річний звіт лісопорушень

Вид моніторингу	Методика проведення	Документи з результатами моніторингу
Відповідність застосовному (національному) і місцевому законодавству, ратифікованим міжнародним конвенціям та обов'язковим нормам і правилам (Критерій 1.5)	Національне і місцеве законодавство, ратифіковані міжнародні конвенції та обов'язкові норми і правила, що стосуються транспортування і торгівлі лісопродукцією в межах і поза межами одиниці господарювання та/або до пункту першого продажу	Договори купівлі-продажу ТТН
Вирішення спорів і скарг (Критерії 1.6, 2.6 і 4.6)	Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)», Колективний договір ДП «Ліси України», Закон України «Про звернення громадян»	Журнал реєстрації звернень громадян Книга звернень громадян
Програми та заходи (види діяльності), що стосуються прав працівників (Критерій 2.1)	Кодекс законів про працю України, Колективний договір ДП «Ліси України»	Статут ДП «Ліси України»
Гендерна рівність, сексуальні домагання та гендерна дискримінація (Критерій 2.2)	Законодавство України в сфері забезпечення тендерної рівності та протидії дискримінації, зокрема, Конституція України, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Колективний договір ДП «Ліси України»	Накази про зарахування на роботу Протоколи зборів профспілки Тексти конвенцій МОП Колективний договір Галузева угода
Програми та заходи (види діяльності), що стосуються безпеки та гігієни праці (Критерій 2.3)	Закон України «Про охорону праці», Мінімальні вимоги щодо безпеки і здоров'я на роботі працівників лісового господарства та під час виконання робіт із зеленими насадженнями, Кодекс законів про працю України	Журнал реєстрації Інструктажів з охорони праці Інструкції з охорони праці Протоколи навчань
Виплата заробітної плати (Критерій 2.4)	Закон України «Про оплату праці»	Розрахунково-платіжна відомість працівників

Вид моніторингу	Методика проведення	Документи з результатами моніторингу
Навчання працівників (Критерій 2.5)	Закон України «Про професійний розвиток працівників», Кодекс законів про працю України	Особові картки працівників Документи про перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників
Здоров'я працівників, які зазнають дії пестицидів, за умови їх застосування (Критерії 2.5, 10.7)	Конвенція про безпеку в застосуванні хімічних речовин на виробництві	Інструкція з безпеки праці при використанні пестицидів
Виявлення місцевих громад та їхніх законних прав (Критерій 4.1)	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	Перелік визначених місцевих громад і тих громад, які можуть бути зачеплено господарською діяльністю Документація, що свідчить про залучення громад, чи їх вповноважених представників
Повне виконання умов юридично обов'язкових угод (Критерій 4.2)	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	Журнал реєстрації звернень громадян Книга звернень громадян
Стосунки з громадами (Критерій 4.2)	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	Документи, що стосуються інформування місцевих громад про поточну та заплановану лісогосподарську діяльність
Охорона місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення для місцевих громад (Критерій 4.7)	Закон України «Про охорону культурної спадщини», Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Перелік місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення для місцевих громад Задокументовані заходи з охорони місць особливого культурного, екологічного, економічного або релігійного значення
Місцевий економічний і соціальний розвиток (Критерії 4.2, 4.3, 4.4, 4.5)	Проект організації та розвитку лісового господарства	Журнал реєстрації звернень громадян Книга звернень громадян Договори з підрядниками та постачальниками План лісоуправління
Продукування різноманітних вигід та/або продукції (Критерій 5.1)	Вимоги процедури FSC-PRO-30-006, Проект організації та розвитку лісового господарства	Форма №10-лг

Вид моніторингу	Методика проведення	Документи з результатами моніторингу
Підтримання та/або посилення послуг екосистем (Критерій 5.1)	Вимоги процедури FSC-PRO-30-006, Проект організації та розвитку лісового господарства	Форма №10-лг
Фактичні у порівнянні із запланованими річними обсягами заготівлі деревинної та недеревинної лісопродукції (Критерій 5.2)	Проект організації та розвитку лісового господарства, Інструкція про порядок ведення державного лісового кадастру і первинного обліку лісів	Матеріали санітарних та лісопатологічних обстежень, Звітні дані про обсяги рубок, Журнал видачі лісових квитків, огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції
Використання місцевої переробки, надання послуг та виробництва зі створенням доданої вартості (Критерій 5.4)	Проект організації та розвитку лісового господарства	План лісоуправління Перелік споживачів продукції Договори купівлі-продажу
Довготермінова економічна життєздатність (Критерій 5.5)	Національна економічна стратегія на період до 2030 року, Господарського кодексу України	Проект організації і розвитку лісового господарства Виробничо-фінансовий план
Категорії 5 і 6 особливих цінностей для збереження, що визначені в Критерії 9.1.	Наказ Про затвердження ознак особливо цінних для збереження територій (ОЦЗТ), їх визначення, охорону та моніторинг	Задокументовані результати оцінювання: стану ОЦЗ (в т.ч. ОЦЗТ від яких вони залежать), ефективності заходів, виконаних на ОЦЗТ.
Процедури моніторингу для виявлення та опису змін екологічних умов		
Цінності довкілля та функції екосистем, в т.ч. накопичення та утримування вуглецю (Критерій 6.1); включаючи ефективність визначених та вжитих заходів із запобігання негативним впливам господарської діяльності на цінності довкілля, пом'якшення таких впливів і відновлення цих цінностей (Критерій 6.3)	Інструкція з оцінки можливого соціального та екологічного впливу лісогосподарських заходів, що плануються, та екологічних наслідків проведених лісогосподарських заходів	Документи з оцінки можливого соціального та екологічного впливу лісогосподарських заходів, що плануються, та екологічних наслідків проведених лісогосподарських заходів
Рідкісні види та види, що перебувають під загрозою, та ефективність вжитих заходів з охорони цих видів та їх оселиш (Критерій 6.4)	Виявлення рідкісних видів, охорону і моніторинг, Положення про виявлення та реєстрацію рідкісних зникаючих видів флори і фауни у лісовому фонді	Результати моніторингу рідкісних і зникаючих видів флори і фауни

Вид моніторингу	Методика проведення	Документи з результатами моніторингу
Репрезентативні ділянки та ефективність вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (Критерій 6.5)	Закон України «Про природно-заповідний фонд України», Конвенція про охорону біологічного різноманіття 1992 року, Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ	Перелік виділених репрезентативних ділянок
Аборигенні види, що трапляються природно та біологічне різноманіття, а також ефективність вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (Критерій 6.6)	Проект організації та розвитку лісового господарства, Таксаційні описи, Карта-схема поділу лісів на категорії	Паспорти генетичних резерватів, постійних лісонасінних ділянок Книга лісових культу Проекти лісових культур Проект мисливського впорядкування Звіти про лісопорушення Статистична звітність щодо ведення мисливського господарства Переліки організацій (користувачів) мисливських угідь
Водотоки, водойми, кількість та якість води, а також ефективність вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (Критерій 6.7)	Проект організації та розвитку лісового господарства	Проект організації та розвитку лісового господарства.
Ландшафтні цінності та ефективність вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (Критерій 6.8)	Проект організації та розвитку лісового господарства	Проект організації та розвитку лісового господарства.
Перетворення природних лісів на плантації або не лісові землі (Критерій 6.9)	Проект організації та розвитку лісового господарства	Проект організації та розвитку лісового господарства.
Категорії 1-4 особливих цінностей для збереження, визначені згідно з Критерієм 9.1 та ефективність вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення.	Про затвердження особливих цінностей для збереження (ОЦЗ), їх визначення, охорону і моніторинг	Задокументовані результати оцінювання: стану ОЦЗ (в т.ч. ОЦЗТ, від яких вони залежать), ефективності заходів, виконаних на ОЦЗТ.

7.2 Періодичність

В залежності від видів запроектованих заходів та строків на їх виконання, моніторинг результатів проводиться щомісячно, щоквартально та за півріччя ґрунтуючись на показники підтверджені місячними звітами.

7.3 Показники

Структура системи моніторингу повинна включати наступні показники:

- екологічні показники – стан лісів, біорізноманіття, природне поновлення, санітарний стан, наявність інвазійних видів, стан водних ресурсів та інші (перелік санітарних заходів та стан їх реалізації; відомість природнього поновлення при оформленні матеріалів відводів на суцільні рубки; кількість спожитої води для технічних робіт по вирощуванню посадкового матеріалу);
- виробничі показники – обсяги лісозаготівлі, лісовідновлення та лісорозведення, площі рубок, використання недеревних ресурсів, ефективність протипожежних заходів, приживлюваність лісових культур та інші (книга обліку рубок, книга лісових культур, місячні звіти по об'ємах проведених робіт, книга реєстрації лісових пожеж, книга чергового у пожежонебезпечний період, інвентаризація лісових культур та інше);
- соціально-економічні показники – працевлаштування місцевого населення, створення доданої вартості на місцевому рівні відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику, залучення місцевих громад тощо (проведення оглядів насаджень для планування лісогосподарського заходу, штатна чисельність працівників).

7.4 Документування результатів, у тому числі картування

З документацією, результатами моніторингу діяльності Полтавського надлісництва можна ознайомитись безпосередньо за відповідним запитом до філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України», а також у скороченому варіанті (із урахуванням конфіденційності інформації) на офіційному сайті ДП «Ліси України».

8. Соціальні аспекти

8.1 Права працівників, гігієни та безпеки праці, гендерна рівність

Права працівників, гігієни та безпеки праці, гендерної рівності повністю гарантуються та виконуються на підставі основних наступних документів: Конституції України, Статуту підприємства, Колективного договору, Галузевої угоди, Штатного розпису, Посадових інструкцій, Положення про службу ОП, Конвенції МОП про працю, ратифікованих Україною (№ 29; 87; 98; 100; 105; 111; 138; 182;).

Полтавське надлісництво підтримує принципи та права на працю, визначені в Декларації МОП про основні принципи і права на працю які базуються на восьми основних Конвенціях МОП про працю, сприяє гендерній рівності у працевлаштуванні, в можливостях навчання, укладанні угод, в процесах залученості до господарської діяльності, жінки та чоловіки працюють на однакових умовах, отримують однакову заробітну плату за однаково виконану роботу. Облікова кількість працівників на 01.01.2026 року становить 266 осіб.

Дитяча праця – це форма експлуатації, яка є порушенням прав людини. Дитяча праця порушує фізичний, соціальний, психічний, психологічний та духовний розвиток дитини.

Полтавське надлісництво у своїй діяльності не використовує та не підтримує використання праці дітей, які не досягли встановленого законодавством мінімального віку, з якого допускається прийняття на роботу.

Забороняє найгірші форми дитячої праці:

а) усі форми рабства або практику, подібну до рабства, як наприклад, продаж дітей та торгівля ними, боргова кабала та кріпосна залежність, а також примусова чи обов'язкова праця, включаючи примусове чи обов'язкове вербування дітей для використання їх у збройних конфліктах;

б) використання, вербування або пропонування дитини для заняття проституцією, виробництва порнографічної продукції чи для порнографічних вистав;

в) використання, вербування або пропонування дитини для незаконної діяльності, зокрема, для виробництва та продажу наркотиків, як це визначено у відповідних міжнародних договорах;

г) роботу, яка за своїм характером чи умовами, в яких вона виконується, може завдати шкоди здоров'ю, безпеці чи моральності дітей.

У Полтавському надлісництві заборонено застосування праці дітей (осіб молодше 18 років) на: нічних роботах, надурочних роботах, роботах у вихідні дні, важких роботах, і на роботах зі шкідливими або небезпечним умовами праці, у тому числі на роботах з виробництва деревного вугілля, на роботах, пов'язані з підійманням і переміщенням речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми відповідно до чинного законодавства.

Полтавське надлісництво не допускає випадків і не підтримує використання примусової праці, яка полягає у виконанні робіт чи наданні послуг під загрозою застосування насильства чи покарання або будь-яких інших форм примусу, у наслідок обману, шахрайства, зловживання владою, під загрозою доносу в органи влади, а також з метою забезпечення погашення боргу, на кабальних чи рабських умовах. Крім того, не допускається використання праці осіб, які стали предметом торгівлі. Одночасно гарантує, що під час прийняття на роботу не вимагає від потенційних працівників жодних застав (коштів, майна, документів) чи зборів, грошової винагороди за працевлаштування.

У Полтавському надлісництві забороняється забирати й утримувати посвідчення особи працівників (зокрема паспорти, водійські посвідчення, тощо) або знищувати, приховувати, конфісковувати чи в інший спосіб обмежувати чи забороняти доступ працівників до таких документів.

Працівникам Полтавського надлісництва гарантовано право залишати свої робочі місця після закінчення робочого дня, вільно пересуватися в межах відведених ним робочих зон у робочий час, у тому числі мати доступ до питної води та туалету, душу, доступ до медичної допомоги, а також дозволено залишати об'єкт для прийому їжі.

За всі виконані роботи працівникам повинна виплачуватись заробітна плата, яка перераховується безпосередньо працівникам, без будь-яких посередників.

Всім працівникам має бути дозволено звільнитися або розірвати трудовий договір відповідно до умов трудового договору та національних нормативних актів.

Полтавське надлісництво забезпечує відсутність дискримінації (будь-яке розрізнення, недопущення або перевага) в усіх аспектах працевлаштування, праці та занять за будь-якою з ознак: раси, кольору шкіри, мови, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального та іноземного походження, віку, стану здоров'я, підозри чи наявності захворювання на ВІЛ/СНІД , інвалідності, сімейного та майнового стану, місця проживання, членства у професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, участі у страйку, звернення або наміру звернення до суду чи інших органів за захистом своїх прав або надання підтримки іншим працівникам у захисті їх прав, повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень тощо.

Працівницям та працівникам забезпечується справедлива заробітна плата, встановлюються однакові ставки оплати робочих годин за рівноцінну працю незалежно від статі. Забезпечуються рівні умови при працевлаштуванні працівників: жодні особисті чинники співробітника, які не стосуються роботи, не можуть братися до уваги при ухваленні рішень про працевлаштуванні чи переведення на іншу посаду, оскільки це вважатиметься дискримінацією. Забезпечуються рівні умови праці, включаючи час роботи, час відпочинку, відпустки, заходи з безпеки праці, можливості користування обладнанням та інструментами, без будь-якої дискримінації.

Для забезпечення продуктивного робочого середовища забороняється:

- будь-який вид насильства, переслідування, чи залякування, чи то фізичне, сексуальне, словесне чи невербальне;
- перешкоджання захисту материнства, забезпечуватиметься застосування необхідних заходів для вагітних жінок та матерів новонароджених, включаючи можливості застосування гнучкого режиму робочого часу, надання перерв та інших можливостей для забезпечення грудного годування. У разі виникнення обставин, сприятиме батькам у реалізації принципів відповідального батьківства, надаючи їм, за їх зверненням, відпустку по догляду за дитиною або лікарняний відповідно до законодавства.
- дискримінаційні (сексистські, ксенофобні та інші) висловлювання (які містять образливі, принижуючи твердження);
- утиски – небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їх людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери;
- мова ненависті – висловлювання, що містять образи, погрози чи заклики до насильства щодо певних груп на підставі ознак раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, місця проживання,

етнічного та соціального статусу, інвалідності, громадянства, сімейного та майнового стану, гендерної ідентичності, мовних або інших ознак.

На виробництві підтримується право своїх працівників на свободу зібрань та діючого права на проведення колективних перемовин, і мирні зібрання (включно з правом утримуватися від таких дій) згідно з чинним законодавством. Усі працівники є членами профспілкової організації, яка вільно створена у ДП «Ліси України», є законним представником трудового колективу і представляє їхні інтереси як найманих працівників. Жоден співробітник через це не піддається погрозам, утискам чи переслідуванням при мирному здійсненні цих прав. У свою чергу надлісництво не втручається у діяльність обраних представників трудового колективу, профспілок, їх організацій та об'єднань, яке може призвести до обмеження прав профспілок, а також не перешкоджає законному здійсненню їхньої статутної діяльності.

Працівник або працівниця, яка має підстави вважати, що проти неї вчинено дії іншим працівником, або яка була свідком вчинення таких дій стосовно іншого працівника, які мають прояви порушення основних прав та свобод працівників у сфері працевлаштування та занять, включно з порушенням у сфері дитячої праці, примусової та обов'язкової праці, рівних можливостей та заборони дискримінації у сфері праці та занять, щодо свободи зібрань та діючого права на колективні перемовини, має право подати усну або письмову скаргу начальнику Полтавського надлісництва.

Про результати розгляду скарги по суті, остаточне рішення щодо її обґрунтованості чи необґрунтованості та вжиті заходи сторону-скаржника необхідно повідомити у двотижневий термін після її надходження в письмовому вигляді.

Якщо сторона-скаржник або звинувачувана сторона не задоволена прийнятим рішенням, кожна зі сторін має право вимагати перегляду ухваленого рішення.

Полтавське надлісництво дотримується правил гігієни праці та безпеки праці для захисту працівників від професійних загроз безпеці та здоров'ю, здійснюється внутрішній контроль дотримання правил з охорони праці та техніки безпеки.

8.2 Охорона праці

Робота відділу охорони праці та цивільного захисту філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України» здійснюється відповідно до Плану роботи відділу охорони праці та цивільного захисту, затвердженого директором філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України».

Відділ охорони праці та цивільного захисту здійснює перевірки з питань охорони праці у всіх структурних (виробничих) підрозділах Полтавського надлісництва. Відділ охорони праці та цивільного захисту взаємодіє з іншими структурними підрозділами, службами, фахівцями та представниками профспілки.

За кожним надлісництвом філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси

України» наказом закріплений окремий інженер з охорони праці. В своїй діяльності працівники керуються законодавством України, нормативно-правовими актами з охорони праці, колективним договором та актами з охорони праці, що діють в межах філії «Слобожанський лісовий офіс» та ДП «Ліси України».

Служба охорони праці здійснює контроль за:

-виконанням заходів, передбачених програмами, планами щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, колективним договором та заходами, спрямованими на усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань та аварій на виробництві;

- проведення ідентифікації та декларуванням безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

- наявністю в структурних підрозділах інструкцій з охорони праці згідно з переліком професій, посад і видів робіт, своєчасним внесенням в них змін;

-своєчасним проведенням необхідних випробувань і технічних оглядів устаткування;

-станом запобіжних і захисних пристроїв, вентиляційних систем;

-своєчасним проведенням навчання з питань охорони праці, всіх видів інструктажу з охорони праці;

-забезпеченням працівників відповідно до законодавства спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального і колективного захисту, мийними та знешкоджувальними засобами;

-санітарно-гігієнічними і санітарно-побутовими умовами працівників згідно з нормативно-правовими актами;

-своєчасним і правильним наданням працівникам пільг і компенсацій за важкі та шкідливі умови праці, забезпеченням їх лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінним йому харчовими продуктами, газованою солоною водою, наданням оплачуваних перерв санітарно-оздоровчого призначення тощо відповідно до вимог законодавства та колективного договору;

-утриманням у належному безпечному стані території внутрішніх доріг та пішохідних доріжок;

-організацією робочих місць у відповідності з нормативно-правовими актами з охорони праці;

-використанням цільових коштів, виділених для виконання комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці;

-застосуванням праці жінок, інвалідів і осіб, які молодші 18 років, відповідно до законодавства;

-виконанням приписів посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці та подання страхового експерта з охорони праці;

-проведенням попередніх (під час прийняття на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці, або таких, де є

потреба у професійному доборі, щорічних обов'язкових медичних оглядів осіб віком до 21 року.

Охорона праці у Полтавському надлісництві вибудувана на «Мінімальних вимогах щодо безпеки і здоров'я на роботі працівників лісового господарства та під час виконання робіт із зеленими насадженнями» затверджених Наказом Міністерства економіки України 27 листопада 2023 року за № 17953 і зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 13 грудня 2023 року за № 2167/41223.

Роботи повинні проводитись відповідно до технологічних процесів, розроблених інструкцій з безпечного виконання робіт після проведених належних інструктажів.

Забезпеченість працівників захисним одягом та індивідуальними засобами захисту базується на результатах оцінки ризиків, з урахуванням «Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту для працівників лісового господарства» та наказу Міністерства соціальної політики України від 29 листопада 2018 року № 1804 «Про затвердження Мінімальних вимог безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці».

Проведення перевірок, аудитів, розслідувань нещасних випадків та профзахворювань проводиться відділом охорони праці та цивільного захисту відповідно до Постанови КМУ №337 від 17.04.2019 року «Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві». Контроль охорони праці при виконанні лісогосподарських заходів проводить керівник робіт.

Під час роз'яснення правил безпеки при проведенні лісосічних робіт було звернено особливу увагу, що саме до даних робіт допускаються особи, які пройшли медичне обстеження та мають допуск на виконання цих робіт. Перед початком роботи всі працівники повинні бути проінструктовані щодо характеру та заходів безпеки поводження на об'єкті, де мають відбуватися роботи. Було акцентовано увагу, що перед початком робіт обов'язково повинні проводитись превентивні заходи.

У Полтавському надлісництві великий перелік робіт з підвищеною небезпекою, для проведення яких забезпечується щорічне навчання і щорічна перевірка знань з питань охорони праці та видаються відповідні дозвільні документи.

У Полтавському надлісництві всі технологічні процеси та види робіт мають виконуватись при безпосередньому дотриманні інструкцій з питань охорони праці та карт технологічного процесу та постійному контролі і моніторингу дотримання трудової та виробничої дисципліни працівниками.

8.3 Взаємодія з громадами

Зона діяльності Полтавського надлісництва розташована на території 22 місцевих громад (Великорублівська, Великосорочинська, Диканська, Драбинівська, Карлівська, Коломацька, Котелевська, Ланнівська, Мартинівська,

Мачухівська, Михайлівська, Нехворощанська, Новосанжарська, Новоселівська, Опішнянська, Полтавська, Решетилівська, Скороходівська, Терешківська, Чутівська, Шишацька, Щербанівська). Шляхом залучення цих громад, встановлено їхні права на землеволодіння, на доступ та використання лісових ресурсів та послуг екосистем, їхні звичаєві права та законні права і обов'язки, які застосовуються в межах одиниці господарювання.

Фінансовим планом по Полтавському надлісництву передбачено сплату всіх видів податків та рент відповідно до вимог чинного законодавства.

Для розповсюдження результатів усіх культурно доречних заходів по кожному конкретному питанню застосовується метод листування із громадами. Полтавське надлісництво повідомляє громаду надсилаючи листи з необхідною інформацією. Якщо у встановлений термін не надходить відповідь по даних питаннях, або у разі, якщо відповідь не була надана – вважатиметься, що громада згідна із висновками зробленими фахівцями. У випадку надходження відповіді на ті чи інші питання від громади – працівники Полтавського надлісництва по порушеному питанню організовують проведення зустрічей, зборів, нарад, засідань, або одразу враховує надану інформацію у плануванні подальшої діяльності.

8.4 Вирішення конфліктів

Громадяни України та особи, які не є громадянами України, але законно знаходяться на її території, мають право звернутися до філії «Слобожанський лісовий офіс» ДП «Ліси України» із зауваженнями, скаргами, пропозиціями, заявами, клопотаннями, що стосуються його діяльності.

Під зверненням громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Пропозиція (зауваження) – звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.

Заява (клопотання) – звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності. Клопотання – письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод, тощо.

Скарга – звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян порушених діями (безпідставно), рішенням державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Звернення може бути подано окремою особою (індивідуальне) або групою осіб (колективне) як у письмовій, так і усній формі.

Усне звернення викладається громадянином на особистому прийомі або за допомогою засобів телефонного зв'язку та записується (реєструється) посадовою особою.

Письмове звернення надсилається поштою або передається громадянином чи через уповноважену ним особу, повноваження якої оформлені відповідно до законодавства. Письмове звернення також може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).

У зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги. Письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати. В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.

Звернення, оформлене без дотримання зазначених вимог, повертається заявнику з відповідними роз'ясненнями не пізніше як через десять днів від дня його надходження.

Звернення, оформлені належним чином і подані у встановленому порядку, підлягають обов'язковому прийняттю та розгляду. Забороняється відмова в прийнятті та розгляді звернення з посиланням на політичні погляди, партійну належність, стать, вік, віросповідання, національність громадянина, незнання мови звернення.

Якщо питання, порушені в одержаному зверненні, не входять до повноважень діяльності надлісництва, воно в термін не більше п'яти днів пересилається ними за належністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомляється громадянину, який подав звернення. У разі якщо звернення не містить даних, необхідних для прийняття обґрунтованого рішення органом чи посадовою особою, воно в той же термін повертається громадянину з відповідними роз'ясненнями.

Забороняється направляти скарги громадян для розгляду тим органам або посадовим особам, дії чи рішення яких оскаржуються.

Письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає. Не розглядаються повторні звернення від одного і того ж громадянина з одного і того ж питання, якщо перше вирішено по суті та звернення осіб, визнаних судом недієздатними. Рішення про припинення розгляду такого звернення приймає керівник підприємства, про що повідомляється особі, яка подала звернення.

Підприємство зобов'язане об'єктивно і вчасно розглядати заяви (клопотання), перевіряти викладені в них факти, приймати рішення відповідно до чинного законодавства і забезпечувати їх виконання, повідомляти громадян про

наслідки розгляду заяв (клопотань).

Відповідь за результатами розгляду заяв (клопотань) в обов'язковому порядку дається тим органом, який отримав ці заяви і до компетенції якого входить вирішення порушених у заявах (клопотаннях) питань, за підписом керівника або особи, яка виконує його обов'язки.

Рішення про відмову в задоволенні вимог, викладених у заяві (клопотанні), доводиться до відома громадянина в письмовій формі з посиланням на Закон і викладенням мотивів відмови, а також із роз'ясненням порядку оскарження прийнятого рішення.

Скарга на дії надлісництва (посадових осіб) подається у порядку підлеглості вищому органу або посадовій особі, що не позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно до чинного законодавства, а в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням – безпосередньо до суду.

Скарга в інтересах громадянина за його уповноваженням, оформленим у встановленому законом порядку, може бути подана іншою особою, трудовим колективом або організацією, яка здійснює правозахисну діяльність. До скарги додаються наявні у громадянина рішення або копії рішень, які приймалися за його зверненням раніше, а також інші документи, необхідні для розгляду скарги, які після її розгляду повертаються громадянину.

Скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються. Пропущений з поважної причини термін може бути поновлений.

Рішення вищого органу, який розглядав скаргу, в разі незгоди з ним громадянина може бути оскаржено до суду в термін, передбачений законодавством України.

Громадянин, який звернувся із заявою чи скаргою, має право:

- особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу, та брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;
- знайомитися з матеріалами перевірки;
- подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті;
- бути присутнім при розгляді заяви чи скарги;
- користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку;
- одержати письмову відповідь про результати розгляду заяви чи скарги;
- висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду заяви чи скарги;
- вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень.

Надлісництво в межах своїх повноважень зобов'язане:

- об'єктивно, всебічно і вчасно перевіряти заяви чи скарги;

- у разі прийняття рішення про обмеження доступу громадянина до відповідної інформації при розгляді заяви чи скарги скласти про це мотивовану відповідь;

- на прохання громадянина запрошувати його на засідання відповідного органу (комісії), що розглядає його заяву чи скаргу;

- скасовувати або змінювати оскаржувані рішення у випадках, передбачених законодавством України, якщо вони не відповідають закону або іншим нормативним актам, невідкладно вживати заходів до припинення неправомірних дій, виявляти, усувати причини та умови, які сприяли порушенням;

- забезпечувати поновлення порушених прав, реальне виконання прийнятих у зв'язку з заявою чи скаргою рішень;

- вживати заходів щодо відшкодування у встановленому законом порядку матеріальних збитків, якщо їх було завдано громадянину в результаті ущемлення його прав чи законних інтересів;

- вирішувати питання про відповідальність осіб, з вини яких було допущено порушення, а також на прохання громадянина не пізніше як у місячний термін довести прийняте рішення до відома органу місцевого самоврядування, трудового колективу чи об'єднання громадян за місцем проживання громадянина;

- у разі визнання заяви чи скарги необґрунтованою, роз'яснити порядок оскарження прийнятого за нею рішення;

- письмово повідомляти громадянина про результати перевірки заяви чи скарги і суть прийнятого рішення;

- не допускати безпідставної передачі розгляду заяв чи скарг іншим органам.

Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, – невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник надлісництва або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів.

На обґрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено від встановленого терміну.

Розгляд звернення громадян проводиться не стягуючи плати.

У випадку існування спорів, що розглядаються в судовому порядку, щодо права користування земельними ділянками, господарська діяльність на момент врегулювання такого спору підприємством на спірній земельній ділянці не проводиться. У випадку виникнення нових спорів з земельних питань (користування земельними ділянками, ін.), підприємство зобов'язується припинити господарську діяльність на спірній земельній ділянці до врегулювання таких спорів.

Витрати, зроблені надлісництвом у зв'язку з перевіркою звернень, які містять завідомо неправдиві відомості, можуть бути стягнуті з громадянина за

рішенням суду.
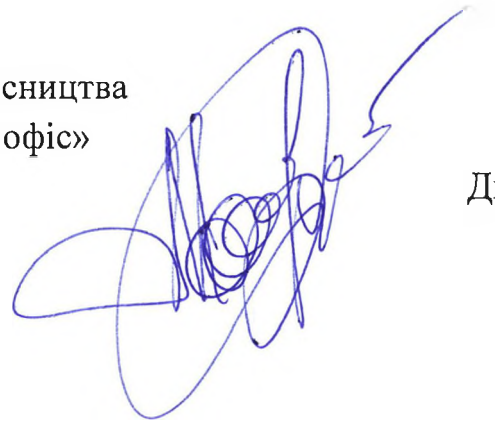
Начальник Полтавського надлісництва
філії «Слобожанський лісовий офіс»
ДП «Ліси України» Дмитро МАЛИХІН